

Taushet eller tale?
Barnevernets taushetsplikt

av Hege Skimelid

Liten masteroppgave i rettsvitenskap

ved Universitetet i Tromsø

Det juridiske fakultet

Våren 2008

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	4
1.1	Utgangspunkt.....	4
1.2	Avgrensninger	5
1.3	Kilder og metoder	6
1.4	Problemstilling og videre framstilling.....	7
2	Grunnleggende hensyn av betydning for temaet	9
2.1	Barnets beste.....	9
2.2	Hensynet til privatlivets fred	10
2.3	Øvrige barnerettslige og forvaltningsrettslige hensyn.....	12
3	Rettslige reguleringer av barnevernets mulighet for kommunikasjon	15
3.1	Taushetsplikt.....	15
3.1.1	Innledning.....	15
3.1.2	Forvaltningsmessig og profesjonsbestemt taushetsplikt	16
3.1.3	Hovedregelen i bvl. § 6-7.....	18
3.1.3.1	Hvem har taushetsplikt?	18
3.1.3.2	Hva er taushetsbelagt?	20
3.1.3.3	Når foreligger taushetsplikt?	24
3.2	Unntak fra taushetsplikten	26
3.2.1	Innledning.....	26
3.2.2	Opplysninger til andre forvaltningsorganer	26
3.2.2.1	Kravet til nødvendighet	26
3.2.2.2	Barneverntjenestens eller institusjonens oppgaver.....	28
3.2.2.3	Vesentlig fare for liv eller alvorlig skade for noens helse	30
3.2.3	Samtykke.....	31
3.2.4	Alminnelig kjent.....	35
3.2.5	Anonymisering	37
4	Noen særlige problemstillinger/utfordringer	39
4.1	Forholdet til de med opplysningsplikt	39
4.1.1	Innledning.....	39
4.1.2	Offentlige myndigheter	39
4.1.3	Private.....	42

4.2	Forholdet til media – barnevernets dilemma	44
4.2.1	Innledning.....	44
4.2.2	Medieeksempler	45
4.2.3	Medieundersøkelse	47
4.2.4	Barnets beste i mediesituasjon	49
5	Avsluttende vurderinger.....	53
6	Litteraturliste.....	55
6.1	Lover og konvensjoner	55
6.2	Forskrifter	55
6.3	Utredninger/uttalelser	55
6.4	Rettspraksis.....	56
6.5	Litteratur/artikler	56
6.6	Kilder fra internett	57

1 Innledning

1.1 Utgangspunkt

Oppgavens tema er taushetsplikten i barnevernet. Barnevernets oppgave er ”å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid”, jf. barnevernloven¹ § 1-1. Det er av avgjørende betydning for et best mulig hjelpetiltak at utsatte barn mottar hjelp i tide. Barnevernets arbeid kan best utføres der barnevernet har gode muligheter for selv å hente inn, motta og bringe opplysninger videre der hensynet til barnets beste tilsier det.

Etter barnevernloven er barnevernet pålagt en svært streng taushetsplikt, jf. bvl. § 6-7. Denne taushetsplikten er strengere enn den alminnelige forvaltningsrettslige taushetsplikt idet barneverntjenesten arbeider med meget personsensitive opplysninger.²

Med jevne mellomrom er barnevernet omtalt i mediene og ofte med et negativt fokus. Barnevernet er avhengig av en grunnleggende tillit i befolkningen for å kunne utføre det arbeid det er satt til å utføre.

Å arbeide for og med barn og unge er et viktig arbeid som engasjerer meg, og valg av tema skriver seg dermed ut fra personlige interesser. Gjennom mediene har jeg som publikum opp gjennom årene fått inntrykk av barnevernet som et organ som utfører et viktig arbeid, men også som en svært lukket institusjon, blant annet som følge av den strenge taushetsplikten som regulerer deres arbeid. Jeg har derfor valgt å se nærmere på barnevernets taushetsplikt og den rettslige reguleringen av barnevernets muligheter for kommunikasjon til andre enn sakens parter.

Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at antallet barn og ungdom som mottar tiltak fra barnevernet stadig er økende.³ Rundt 40 400 barn og unge var mottakere av tiltak fra barnevernet i løpet av 2006. Det var 1200 flere enn året før, og en økning på 3,1 %.

10000 av barna var ”nye” i barnevernet det året. Tallene kan leses med to innfallsvinkler; det at barn og unge lever i et stadig tøffere samfunn, men også som et uttrykk for at terskelen for å motta hjelp og støtte fra barnevernet er lavere. Tallene viser at de fleste barn som mottar

---

¹ Lov om barneverntjenester 17. juli 1992 nr. 100 (bvl.).

² Se pkt. 3 flg.

³ <http://www.ssb.no/emner/03/03/10/barneverng/>.

hjelp fra barnevernet får det gjennom hjelpetiltak som for eksempel besøkshjem, økonomisk hjelp, barnehage eller støttekontakt, i tråd med reglene i bvl. § 4-4. De tiltak det er flest av går imidlertid under betegnelsen ”andre tiltak”, så som råd og veiledning, leksehjelp, osv.

Tallenes tale er likevel klar, barnevernet gjør et viktig arbeid som det også er et stort behov for.

Barnevernet kan være en ressurs for barn og unge, og det er også viktig at barnevernet blir oppfattet slik. Barnevernet har mange positive hjelpetiltak til barn og unge, som handler om så mye mer enn den mer allment kjente myndigheten til å fjerne barn og unge fra deres biologiske foreldre. Derfor er også barnevernet grunnleggende avhengig av å bli ansett som en ressurs for barn, og ikke som en siste utvei i det barnet/familien er på kanten av et stup, og ”skaden er skjedd”. Ansatte i barnevernet arbeider med meget sensitive opplysninger, og det er av hensyn til barnet og dets familie viktig at spredning av disse opplysningene ikke skjer, med mindre vektige hensyn taler for å meddele opplysninger videre.

Noen ganger bør barnevernsansatte tale, andre ganger tie. For at barnevernet skal kunne utføre sitt arbeid på en god måte, er det enkelte forutsetninger som må være på plass, og mange forhold som spiller inn. Barnevernet er avhengig av kunnskap om det enkelte barns situasjon for å yte tilstrekkelig hjelp, og også økonomiske ressurser og et godt tiltaksapparat har stor betydning. I denne oppgaven vil jeg imidlertid fokusere på den plikten barnevernet har til å tie, og mulighetene til i enkelte tilfeller å tale. Dette er noe som kan ha stor betydning i forhold til både det å hjelpe enkeltbarn, og det å hjelpe barn som gruppe. Temaet berører et vanskelig område i forholdet mellom hensynet til privatlivets fred, og hensynet til barnets beste.

1.2 Avgrensninger

Oppgaven vil omhandle taushetsplikten i barnevernet, og målet er å redegjøre for hvordan reglene skal forstås. Det vil således falle utenfor oppgaven å gi en generell oversikt over barnevernets ulike tiltak og vilkårene for disse. Jeg kommer heller ikke til å gi en generell fremstilling av grunnleggende hensyn og prinsipper på området, men forsøke å fremstille det som er særskilt for mitt tema. Et nærliggende tema er andres opplysningsrett og opplysningsplikt til barneverntjenesten. Siden jeg har valgt å fokusere på *barneverntjenestens*

mulighet til kommunikasjon vil heller ikke disse reglene bli behandlet, bare kort berørt der de er av interesse for mitt tema.

1.3 Kilder og metoder

Oppgaven bygger på vanlig juridisk metode, slik den er omtalt i eksempelvis Eckhoff og Nygaards teoretiske framstillinger om rettskildelæren.⁴

I en oppgave om taushetsplikten på det barnevernrettslige området er det i hovedsak forvaltningsloven⁵ og barnevernloven som er aktuelle kilder. Barneloven er også relevant å trekke inn enkelte steder i framstillingen⁶ Forarbeidene til disse lovene gir også verdifull veiledning ved tolkingen av lovteksten.⁷

Når det gjelder lovgivning som angår barn er menneskerettighetene en sentral kilde.⁸ Menneskerettighetene slår fast menneskers grunnleggende rettigheter i kraft av det å være menneske, og statsmaktens begrensninger i forhold til individet. På det barnevernrettslige området er det særlig Den europeiske menneskerettskonvensjon⁹ (EMK) og FNs konvensjon om barnets rettigheter¹⁰ (barnekonvensjonen) som er av betydning.

EMK slår blant annet fast den grunnleggende menneskerettighet som omhandler privatlivets fred ved bestemmelsen om menneskets rett til ”respekt for sitt privatliv og familieliv”, jf. EMK art. 8 nr.1.

Barnekonvensjonen slår fast barns egne menneskerettigheter, og omhandler deriblant barns rett til omsorg, jf. art. 7, barns rett til å bli hørt og sett, og få innflytelse i saker som angår det, samt retten til å uttale seg i samsvar med dets alder og modenhet, jf. art. 12. Konvensjonen slår også fast barnets rett til beskyttelse mot overgrep, omsorgssvikt og utnytting, jf. art. 19.

---

⁴ Torstein Eckhoff, *Rettskildelære*, 5. utg. Oslo 2001 og Nils Nygaard, *Rettsgrunnlag og standpunkt*, 2.utg. Bergen 2004.

⁵ Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker 10. februar 1967 (fvl.).

⁶ Lov om barn og foreldre 8.april 1981 nr.7 (bl.).

⁷ Ot.prp. nr. 3 (1976-77) og Ot.prp. nr. 44 (1991-92).

⁸ Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) 21. mai 1999 nr. 30.

⁹ Konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, vedtatt av Europarådet i Roma, 4.november 1950.

¹⁰ FNs konvensjon om barnets rettigheter 20.november 1989.

Det viktige arbeidet med å beskytte barns rettigheter og interesser har fått et stadig sterkere vern de siste årene, både nasjonalt og internasjonalt, og 192 land i verden har i dag sluttet seg til barnekonvensjonen.¹¹ Samtlige stater som har ratifisert konvensjonen forplikter seg til å respektere barns rettigheter slik de er fastsatt her, jf. konvensjonens art. 2. Norge ratifiserte FNs konvensjon om barnets rettigheter 8. januar 1991, og konvensjonen ble å gjelde som norsk lov ved inkorporeringen i 2003.

EMK og barnekonvensjonen skal ved inkorporering i norsk rett ”gjelde som norsk lov”, jf. menneskerettsloven § 2. Ved motstrid i forhold til norsk lovgivning skal menneskerettighetene gå foran norske bestemmelser, jf. menneskerettsloven § 3.

Vedrørende taushetsplikt i barnevernet er det begrenset med Høyesterettspraksis å se hen til. Jeg har imidlertid sett på dommer fra Høyesterett for å illustrere hvor grensen for hensynet til privatlivets fred må kunne trekkes¹², og for å vise når det kan sies at en barnevernsansatt har mottatt opplysninger i ”tjenesten eller arbeidet”, jf. fvl. § 13.¹³

I oppgaven har jeg i vesentlig grad benyttet juridisk teori som rettskildefaktor. Ulike hensyn gjør seg også sterkt gjeldende på det barnevernrettslige området, i særdeleshet hensynet til barnets beste, og hensynet til privatlivets fred, jf. pkt. 2. Dette er to svært sentrale hensyn, og ved anvendelsen av bestemmelsene om taushetsplikten i barnevernet må disse hensyn avveies mot hverandre.

I oppgaven har jeg på enkelte områder også sett hen til flere rundskriv. Disse er å anse som en orientering og veiledning til de som skal anvende bestemmelser på det barnevernrettslige området. Når det gjelder den rettskildemessige verdi av slike rundskriv er de uttrykk for hvordan bestemmelser er å forstå, og har derfor størst verdi som støtte for juridiske argumenter, og som illustrasjon for bestemmelsenes anvendelsesområde.¹⁴

1.4 Problemstilling og videre framstilling

Jeg vil i det følgende redegjøre for barnevernets taushetsplikt, herunder barnevernets mulighet til kommunikasjon med andre enn sakens parter. Som parter regnes etter fvl. § 2 første ledd e)

---

¹¹ http://www.reddbarna.no/default.asp?V_ITEM_ID=343.

¹² Se pkt. 2.2.

¹³ Se pkt. 3.1.3.3.

¹⁴ Torstein Eckhoff, *Rettskildelære*, 5. utg. Oslo 2001, s. 95 flg.

den ”en avgjørelse retter seg mot eller som saken ellers direkte gjelder.” Taushetsplikten gjelder ikke ovenfor disse, og sakens parter vil også ha adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter så langt det følger av fvl. § 18, og med de begrensninger som følger av fvl. § 19.

I det følgende blir det sentrale dermed å fremstille hvordan taushetsplikten er regulert for ansatte i barnevernet, muligheten til å tale til andre enn sakens parter, samt å redegjøre for de unntak som finnes fra taushetsplikten. Jeg vil i tillegg se nærmere på et par særlig aktuelle problemstillinger, nemlig muligheten til å gi opplysninger til andre forvaltningsorganer, og hvilke muligheter barnevernet har til å uttale seg offentlig.

2 Grunnleggende hensyn av betydning for temaet

2.1 Barnets beste

”Barnets beste” er et altomgripende og selvstendig prinsipp i barnelovgivningen som skal ivareta det enkelte barns beste.¹⁵ ”Barnets beste” i lovgivningen er samtidig i utformingen et prinsipp som omfavner en større gruppe barn, i flertallsform. Loven kan vanskelig i seg selv ta tilstrekkelig hensyn til hvert enkelt barn, og lovteksten må nødvendigvis utformes slik at den tar hensyn til flertallet av barns beste.¹⁶ En naturlig språklig forståelse av ordlyden i hensynet tilsier at det etter en helhetsvurdering i forhold til det enkelte barn må avgjøres hvordan dette barnet kan få det best mulig.

Hensynet til barnets beste er presisert i bvl. § 4-1 hvor det bestemmes at det ved anvendelsen av bestemmelsene om særlige tiltak skal ”legges avgjørende vekt på å finne tiltak som er til beste for barnet.” I forarbeidene til loven understrekes at det ved vurderingen av hva som er barnets beste bare skal vurderes de momenter som har betydning for barnet – det skal ikke legges vekt på hensynet til foreldrene i de tilfeller hvor foreldrenes og barnets interesser er motstridende.¹⁷ Bvl. § 4-20 tredje ledd bokstav c) har ”barnets beste” som et selvstendig vilkår, og illustrerer at dette er et meget sentralt selvstendig hensyn ved avgjørelser om fratakelse av foreldreansvar.

Prinsippet om barnets beste kommer ikke bare til uttrykk på det barnevernrettslige området, prinsippet gjelder også innenfor barneretten. Dette kommer eksempelvis til uttrykk i bl. § 48 hvor prinsippet er lovfestet. Bestemmelsen slår fast at avgjørelser først og fremst skal rette seg etter det som er ”best for barnet.”

Barnekonvensjonen ble ved inkorporeringen 1. oktober 2003 overordnet norsk lov¹⁸, og konvensjonens artikkel 3 nr. 1 slår fast at det ”ved alle handlinger som vedrører barn og som foretas av offentlig eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.”

---

¹⁵ Om prinsippet, se for eksempel Trude Haugli, *Samværsrett i barnevernssaker*, 2.utg. Oslo 2000, s. 28 og s. 236 flg., Lena R. L. Bendiksen, *Fratakelse av foreldreansvar og adopsjon som barnevernstiltak*, Tromsø 2007, s. 146 flg., og Kirsten Sandberg, *Tilbakeføring av barn etter omsorgsovertakelse*, 1.utg. Oslo 2003, s. 50 flg.

¹⁶ Bendiksen, *Fratakelse av foreldreansvar og adopsjon som barnevernstiltak*, s. 148.

¹⁷ Ot.prp. nr.44 (1991-92) s.28.

¹⁸ Jf. pkt. 1.3.

Konvensjonens art. 9 krever at de stater som er parter til konvensjonen skal garantere at ”et barn ikke blir skilt fra sine foreldre mot deres vilje, unntatt når kompetent myndighet, som er underlagt rettslig overprøving, i samsvar med gjeldende lover og saksbehandlingsregler, beslutter at slik atskillelse er nødvendig av hensynet til barnets beste.”

Det at prinsippet kommer så sterkt til uttrykk i barnekonvensjonen understreker viktigheten av at det er barnets interesser som skal være i fokus i saker som angår barn, og at dette skal være et svært sentralt vurderingstema. Når det gjelder konvensjonens art. 3 hvor det slås fast at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved handlinger som vedrører barn (art.3, engelsk versjon, ”(...) the best interests of the child shall be *a primary consideration*”¹⁹) innebærer dette at hensynet til barnet skal være, om ikke det eneste, så et meget sentralt hovedhensyn ved vurderingen av det enkelte barns tilfelle.

I forhold til praktiseringen av barnvernets taushetsplikt er det etter dette viktig at det så langt det lar seg gjøre tas hensyn til hva som er det enkelte barns beste i forhold til praktiseringen av reglene. I denne sammenhengen er det avgjørende at ikke taushetsplikten blir brukt til å verne barnevernet selv, men barnet, i så stor grad som er nødvendig for å ivareta dets interesser. På samme måte må barnevernets mulighet til å gi opplysninger til andre utformes og praktiseres på en slik måte at det ivaretar hensynet til barnet i størst mulig grad. Dette kommer direkte til uttrykk i bvl. § 6-7 siste ledd som fastslår at hvis et barns interesser tilsier det, kan fylkesmannen eller departementet bestemme at opplysninger skal være undergitt taushetsplikt, selv om foreldrene har samtykket i at de gjøres kjent, jf. pkt. 3.2.3.

Hensynet til barnets beste beror dermed på en individuell og konkret helhetsvurdering. Selv om det sentrale hensynet som skal ivaretas er hensynet til barnets beste, så er ikke anvendelsen av dette alltid så enkel i det virkelige liv. Dette skyldes både at hensynet må avveies mot andre hensyn, og at det ikke alltid er enkelt å fastslå hva som *er* barnets beste i et konkret tilfelle.

2.2 Hensynet til privatlivets fred

I forholdet mellom den enkelte og det offentlige er hensynet til privatlivets fred et grunnleggende prinsipp. Å leve i fred uten uønsket innblanding og påvirkning fra personer

---

¹⁹ <http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm>. (Convention on the Rights of the Child).

eller det offentlige er en grunnleggende menneskerettighet. Etter EMK²⁰ art. 8 nr. 1 har ”enhver rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin korrespondanse.”

Også barn har rett til vern om sitt privatliv, og dette kommer også klart til uttrykk i barnekonvensjonens art. 16 nr. 1 om at ”intet barn skal utsettes for vilkårlig innblanding i hans eller hennes privatliv, familie, hjem eller korrespondanse og heller ikke for ulovlige angrep mot hans eller hennes ære eller omdømme.”

Barnevernstiltak vil i utgangspunktet være en krenkelse av retten til respekt for privatliv og familieliv etter EMK art. 8 nr. 1, og kan bare aksepteres etter art. 8 nr. 2 der det er i samsvar med loven og nødvendig i et demokratisk samfunn eller for å beskytte andres rettigheter, helse, friheter, m.m. I saker etter barnevernloven vil formålene normalt være å ”beskytte (barnets) helse...eller å beskytte andres (barnets) rettigheter og friheter” som kan berettigede inngrep i retten til respekt for familielivet.²¹

Å krenke privatlivets fred er etter flere bestemmelser i straffeloven²² belagt med straff. Eksempelvis er straffen for å krenke privatlivets fred ”ved å gi offentlig meddelelse om personlige eller huslige forhold” bøter eller fengsel inntil 3 måneder, jf. strl. § 390.

Enhver har med andre ord stor grad av vern rundt det å få leve sitt liv uavhengig av unødvendig innblanding fra det offentlige. Og der slik innblanding skjer skal reglene om taushetsplikt søke å ivareta vernet om private interesser. I menneskets møte med det offentlige er retten til å kreve fortrolighet grunnleggende, brudd på taushetsregler kan få alvorlige og uønskede konsekvenser for den det gjelder.

En dom fra Høyesterett inntatt i Rt. 2005 s. 1677 viser at en rettmessig krenkelse av privatlivets fred må begrunnes i at hendelsen/begivenheten har allmenn interesse. Ut fra dette kan det sies at de som selv stiller seg til disposisjon i det offentlige rom og utleverer seg til media nødvendigvis må tåle mer enn de som ikke gjør det, og følgende ikke har et like sterkt vern om sitt private liv.²³ Når det gjelder barn, blir deres krav på et privatliv ofte ”tatt hånd” om av deres foreldre. I mange tilfeller vil hensynet til barnet tilsi at selv om foreldrene i for

---

²⁰ Den europeiske menneskerettskonvensjon 21. Mai 1999 nr. 30.

²¹ Knut Lindboe, *Hensynet til barnets beste i barnevernssaker*, Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål 2003, s. 116.

²² Almindelig borgerlig straffelov 22. Mai 1902 nr. 10 (strl.).

²³ Jf. Rt. 2005 s. 1677: ”Sjøl om det nok kan vere slik at den som har ”stilt seg til skue i det offentlige liv”, jf. Rt. 1994 s. 506 på s. 517, må finne seg i meir enn dei som ikkje har gjort det, kan eit slikt synspunkt ikkje ha innverknad på vurderinga i høve til B og A.”

eksempel barnevernssaker har ”stilt seg til skue i det offentlige liv”²⁴, og derfor må tåle mer enn de som ikke har gjort der, så skal ikke nødvendigvis barnet måtte tåle en slik krenkelse av privatlivets fred.²⁵

Selv om det å få leve sitt liv i fred er en grunnleggende rettighet for den enkelte, lar det seg imidlertid ikke alltid gjøre å balansere dette hensyn opp mot hensynet til barnets beste – disse to hensyn kan tidvis være helt motstridende. Barn som lever under forhold som kan skade dets helse og utvikling, har krav på å få nødvendig hjelp og omsorg. Hensynet til barnet må veie tyngst, men det må så langt det lar seg gjøre også tas hensyn til retten til familiens og barnets rett på privatliv. Reglene om taushetsplikten i barnevernet skal søke å ivareta begge disse hensynene på en tilfredsstillende måte.

2.3 Øvrige barnerettslige og forvaltningsrettslige hensyn

Også andre hensyn enn de ovennevnte vil gjøre seg gjeldende i barnevernssaker. Menneskers tillit til forvaltningen er et grunnleggende forvaltningsrettslig hensyn. Reglene om taushetsplikt er utformet med tanke på å verne om hensynet til den enkeltes privatliv, men skal også ivareta hensynet til tillit til den offentlige forvaltning. Trygghet rundt at ens personlige opplysninger blir behandlet forsvarlig og respektfullt av det offentlige er en grunnleggende rettighet i en demokratisk rettsstat.²⁶

Rettsregler søker å motvirke vilkårlighet og sikre forutsigbarhet ved anvendelsen av dem. Dette gir mennesker muligheten til å kunne forutberegne sin rettstilling, og det å kunne forsvare sine interesser, rettslig sett.²⁷ I saker om barnevern er det likevel vanskelig å foreta en likebehandlingsvurdering i forhold til reglene om taushetsplikt i det ingen barn og familier er like. Situasjoner som er tilsynelatende like kan være vidt forskjellige. Dette innebærer at det i ”samme” situasjon kan være behov for å tie i det ene tilfellet, og tale i det andre.

Forvaltningen skal likevel søke å ivareta hensynet til forutberegnelighet. I barnevernssaker innebærer dette at de familier som kommer i kontakt med barnevernet skal kunne føle seg trygge på at de kan gi fra seg relevante opplysninger, og at disse blir behandlet like fortrolig som det etter loven er krav om.

---

²⁴ Jf. Rt. 2005 s. 1677.

²⁵ Se mer om dette under drøftelser i bl.a. punktene 3.2.3, 3.2.4 og 4.2.

²⁶ Elisabeth Gording Stang, *Taushetsplikt eller talerett?*, s.16.

²⁷ Eckhoff Torstein og Eivind Smith, *Forvaltningsrett*, 8.utgave Oslo 2006, s. 50.

Kravet om forsvarlig saksbehandling i forvaltningen innebærer at den aktuelle barnevernssak må være tilstrekkelig opplyst før tiltak blir satt i gang. For å ivareta dette hensynet er det viktig at den aktuelle barnevernssak er tilstrekkelig opplyst, og at barneverntjenesten innenfor lovens rammer lar taushetsplikten vike der den har hjemmel for det, for en nødvendig opplysning av saken.²⁸ Reglene om taushetsplikt ivaretar også hensynet til sakens opplysning. Der personer trygt kan gi fra seg alle relevante, deriblant sensitive opplysninger, uten at dette er til skade for seg selv eller andre, bidrar dette til at saken blir så godt opplyst som mulig.

I saker som omhandler barn skal hensynet til barnets rett til å bli sett og hørt vektlegges sterkt. Bvl. § 6-3 om ”barns rettigheter under saksbehandlingen” slår fast at barn som er fylt 7 år og yngre barn som er i stand til å danne egne synspunkter skal gis informasjon og uttalelsesrett i saker som angår dem. Barnets mening skal tillegges vekt i samsvar med barnets alder og modenhet. Dette hensynet er også nedfelt i barnekonvensjonen art. 12.

Andre hensyn som gjør seg gjeldende i saker om barn er det minste inngreps prinsipp, og det biologiske prinsipp. *Det minste inngreps prinsipp* betyr at det i saker som angår barn ikke skal foretas tiltak som er mer inngripende enn det situasjonen krever, det skal med andre ord være forholdsmessighet mellom barnets situasjon og det aktuelle tiltaket. Prinsippet kommer til uttrykk i barnevernlovgivningen ved at alvorlighetsgraden av de aktuelle tiltak som kan foretas øker med omfanget av problemene.²⁹

Det biologiske prinsipp innebærer at barn så langt det lar seg gjøre skal sørges for av sine egne foreldre, dette er en helt grunnleggende verdi som barnevernloven bygger på. Prinsippet er av så grunnleggende karakter at det ved påvist omsorgssvikt hos foreldrene i første rekke skal iverksettes hjelpetiltak mens barnet er hos sine foreldre.³⁰ Prinsippet kommer til uttrykk gjennom vilkår i barnevernloven, eksempelvis i bvl. § 4-4 hvor barneverntjenesten skal ”sette i verk hjelpetiltak for barnet og familien” når barnet på grunn av forholdene i hjemmet eller av andre grunner har særlig behov for det. Prinsippet kommer også klart til uttrykk i bvl. § 4-21 som bestemmer at vedtak om omsorgsovertakelse skal oppheves ”når foreldrene kan gi barnet forsvarlig omsorg.”

---

²⁸ Se pkt. 3.2.2.

²⁹ Se Trude Haugli, *Samværsrett i barnevernssaker*, 2.utg. Oslo 2000, s. 26 flg.

³⁰ Se Trude Haugli, *Samværsrett i barnevernssaker*, 2.utg. Oslo 2000, s. 25.

Det biologiske prinsipp er også nedfelt i barnekonvensjonens art. 9, hvor partene ”skal sikre at barn ikke blir skilt fra sine foreldre mot deres vilje, untatt når kompetente myndigheter (...) beslutter at slik atskillelse er nødvendig av hensyn til barnets beste.”

Lovgivningen gir klart uttrykk for den sentrale verdi det er at barn får kontinuitet i omsorgen, og får vokse opp hos sine biologiske foreldre, men hensynet til barnets beste kan føre til at dette hensynet enkelte ganger må vike.

Som vist er det mange hensyn som gjør seg gjeldende i saker som angår barn, og en avveining av alle disse hensyn skal søke en riktigst mulig avgjørelse for det enkelte barn i den enkelte sak.

3 Rettslige reguleringer av barnevernets mulighet for kommunikasjon

3.1 Taushetsplikt

3.1.1 Innledning

Barneverntjenesten er et forvaltningsorgan, jf. fvl. § 1 første ledd andre pkt., og reglene om taushetsplikt i fvl. §§ 13 flg. kommer til anvendelse. Forvaltningsloven gjelder med andre ord for barnevernet, med supplerende særregler i barnevernloven, jf. bvl. § 6-1.

Fvl. § 13 første ledd definerer taushetsplikten som en plikt til å ”hindre at andre får adgang til (...)” de opplysningene som omfattes av plikten til å tie. Å ha taushetsplikt innebærer etter dette å ha en plikt til å tie, og en plikt til å sørge for at ikke uvedkommende på andre måter får tilgang på informasjon som er taushetsbelagt.

For å ”hindre” andre i å få tilgang på taushetsbelagt informasjon må derfor også de opplysninger som arbeides med håndteres på forsvarlig måte. Det vil kunne være en passiv overtredelse av taushetsplikten å la dokumenter ligge framme slik at uvedkommende kan se den informasjonen disse dokumenter inneholder, eller for eksempel ved å kaste opplysninger som er taushetsbelagt uten å sørge for å makulere de først. Den som har taushetsplikt ”plikter å vise en påpasselighet for å hindre at opplysninger ikke skal komme til uvedkommende.”³¹

Taushetsplikten er forankret i helt sentrale verdier som respekt for enkeltmennesker ved å ta hensyn til deres personlige integritet. Å utvise respekt for den enkeltes private liv er av uvurderlig betydning.³² Å henvende seg til barneverntjenesten vil ofte medføre utveksling av opplysninger av svært personlig karakter, opplysninger som er relatert til problemer rundt familie, følelser og samliv. Mennesker må trygt kunne oppsøke den hjelpen de har behov for, vel vitende om at de opplysninger de gir fra seg blir håndtert på en respektfull måte. At mennesker vet at de trygt kan gi fra seg slike opplysninger sikrer også at barneverntjenesten får nødvendig tilgang til alle relevante opplysninger i den aktuelle saken. Av hensyn til rimelighet må de som gir fra seg opplysninger, for slik å kunne sørge for sine interesser, eller fordi de er pålagt en plikt til å gi slike opplysninger fra seg, til gjengjeld bli beskyttet av

---

³¹ Asbjørn Kjønstad, *Taushetsplikt om barn*, Oslo 2001, s. 28.

³² Jf. pkt. 2.2.

reglene om taushetsplikt.³³ Reglene om taushetsplikten skal med dette som bakgrunn sørge for at taushetsbelagt informasjon ikke spres i unødvendig grad.

De spesielle bestemmelsene om barnevernets taushetsplikt er å finne i bvl. § 6-7. Den barnevernsansattes taushetsplikt ”gjelder også etter at vedkommende har avsluttet tjenesten eller arbeidet”, jf. fvl. § 13 siste ledd. Hovedregelen er at taushetsplikt i forvaltningen bortfaller etter 60 år, jf. fvl. § 13 c tredje ledd, men et unntak gjelder for barnevernssaker (og adopsjonssaker) hvor grensen er satt til 100 år.³⁴

Overtredelse av taushetsplikten er straffbart, jf. bvl. § 6-7 første ledd, jf. strl. § 121. Det å bryte taushetsplikten, ”forsettlig eller grovt uaktsomt”, ”straffes med bøter eller fengsel inntil 6 måneder”, jf. strl. § 121 første ledd. Vedkommende ansatt kan straffes for brudd på taushetsplikten også etter at tjenesten eller arbeidet er avsluttet, jf. § 121 siste ledd.

3.1.2 Forvaltningsmessig og profesjonsbestemt taushetsplikt

Innefor reglene om taushetsplikt kan det skilles mellom forvaltningsmessig og profesjonsbestemt taushetsplikt. Den som utfører ”tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan” skal sørge for at nærmere bestemte opplysninger ikke kommer ut til uvedkommende, jf. fvl. § 13. De generelle reglene om taushetsplikt i forvaltningen fremgår av fvl. §§13-13 flg.

Innehavere av nærmere bestemte profesjoner kan imidlertid være pålagt en taushetsplikt som strekker seg lenger enn den alminnelige forvaltningsmessige taushetsplikt. Denne profesjonsbestemte taushetsplikten vil knytte seg til utøvelsen av den aktuelle profesjon. Omvendt kan det sies at begrensningene i den forvaltningsrettslige taushetsplikten gjelder med enda snevrere begrensninger for enkelte profesjoner. De som er utøvere av yrker som har en egen profesjonsbestemt taushetsplikt vil kunne arbeide i det offentlige og være omfattet av også forvaltningslovens regler om taushetsplikt, og kan dermed ”fanges opp av flere regelsett om taushetsplikt.”³⁵ Slik yrkesmessig taushetsplikt vil gjelde nærmere bestemte grupper av tjenestemenn, for eksempel grupper av yrker innen helse- og sosialsektoren, veterinærer og advokater.

---

³³ Torstein Eckhoff og Eivind Smith, *Forvaltningsrett*, 8.utg. Oslo 2006, s. 220.

³⁴ Forskrift 15.desember 2006 nr. 1456 § 10 (forvaltningslovforskriften).

³⁵ Kristian Andenæs, Olav Molden m.fl., *Sosialrett*, 6.utg. Oslo 2003, s. 123.

Det er slik at enkelte profesjoner har oftere enn andre forbindelse med barnevernet i kraft av sin stilling, bl.a. ulike grupper av helsepersonell. For helsepersonells vedkommende fremgår deres profesjonsbestemte taushetsplikt av helsepersonelloven³⁶ § 21. Hlspl. § 3, jf. § 48 inneholder en definisjon på hvilke nærmere bestemte grupper av helsepersonell som omfattes av loven. Etter hlspl. § 21 omfatter yrkesgruppens taushetsplikt ”å hindre at andre får adgang eller kjennskap til opplysninger om folks legems- eller sykdomsforhold eller andre personlige forhold som de får vite om i egenskap av å være helsepersonell.”³⁷

Reglene om forvaltningsmessig og profesjonsbestemt taushetsplikt kan etter dette ses på som en ”dobbelregulering”, hvor de med profesjonsbestemt taushetsplikt vil kunne ha taushetsplikt både etter forvaltningsloven og den lov som regulerer deres nærmere bestemte profesjon. Det er imidlertid den taushetsplikten som er knyttet opp mot profesjonen som vil bli lagt til grunn, i og med at denne strekker seg *lengre* enn taushetsplikten den aktuelle yrkesutøveren vil ha etter forvaltningsloven.

Den profesjonsbestemte taushetsplikten vil etter dette gjelde når den ansatte utøver en profesjonsoppgave, mens den forvaltningsmessige taushetsplikt vil gjelde ved andre mer generelle forvaltningsoppgaver, for eksempel administrative oppgaver.³⁸ Det kan også tenkes tilfeller der yrkesutøvere ikke har taushetsplikt i kraft av sin profesjon, for eksempel sosialarbeidere. Hvis de ikke har taushetsplikt knyttet til arbeidsoppgavene, og heller ikke utfører en jobb i det offentlige slik at de eventuelt omfattes av taushetspliktreglene der, faller de utenfor bestemmelsene om plikten til å tie.³⁹

Barnevernsansatte har ikke slik profesjonsbestemt taushetsplikt, men en taushetsplikt etter forvaltningsloven, med egne bestemmelser for deres arbeidsoppgaver regulert i barnevernloven.

---

³⁶ Lov om helsepersonell m.v. 2.juli 1999 nr. 64 (hlspl.).

³⁷ Se også pkt. 4.1.2.

³⁸ Rundskriv Q-24/2005 s. 7.

³⁹ Kristian Andenæs, Olav Molden m.fl., *Sosialrett*, 6.utg. Oslo 2003, s. 123.

3.1.3 Hovedregelen i bvl. § 6-7

3.1.3.1 Hvem har taushetsplikt?

Hovedregelen om hvem det er som omfattes av barnevernets taushetsplikt finnes i bvl. § 6-7 første ledd. Regelen bestemmer at ”enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan eller en institusjon etter denne loven, har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e.”

Spørsmålet blir her hvem som etter bestemmelsen er å anse som ”enhver”.

Etter ordlyden i bestemmelsen har alle som utfører tjeneste eller arbeid for, eller i regi av, barneverntjenesten etter barnevernloven har en plikt til å tie om de opplysninger de får kjennskap til.

Utgangspunktet er at alle som arbeider etter barnevernloven, og ”som er ansatt i kommunen, hos fylkesmannen, i departementet og i de statlige regionale og sentrale barnevernsmyndighetene” vil ha taushetsplikt etter bestemmelsen. Fylkesnemndas ansatte, både lederne og sekretariatet, og medlemmene i de alminnelige og sakkyndige utvalgene, vil ha taushetsplikt etter forvaltningslovens regler.⁴⁰

Barneverntjenestens arbeid inkluderer flere ulike typer av arbeidsoppgaver og ansettelsesforhold, og etter ordlyden i bestemmelsen, ”enhver”, vil reglene om taushetsplikt gjøres gjeldende uansett hvilken stilling den enkelte har, og hvilke arbeidsoppgaver det er som utføres. Ulike yrkesgrupper og private vil kunne utføre arbeid for barnevernet etter barnevernlovgivningen, og bestemmelsen vil etter ordlyden derfor omfatte både advokater, oppnevnte sakkyndige i barnevernssaker, samt private mennesker.

Barnevernet kan i sitt arbeid ha bruk for hjelp fra ekspertise når det gjelder for eksempel å forberede en barnevernssak. Etter fvl. § 17 har barnevernet en plikt til å ”påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes”, og i denne sammenheng kan barnevernet gjøre bruk av sakkyndige med kompetanse på sitt felt. Barnevernet vil for eksempel kunne gjøre bruk av en lege som sakkyndig. En slik ekstern sakkyndig vil ved sitt arbeid ”utføre tjeneste eller arbeid” for barnevernet, jf. fvl. § 6-7, og vil omfattes av reglene om taushetsplikt i fvl. §§ 13 til 13 e.

---

⁴⁰ Kari Ofstad og Randi Skar, *Barnevernloven med kommentarer*, 4. utg. Oslo 2004, s. 288.

Den sakkyndige er derfor ved arbeidet underlagt forvaltningsrettslig taushetsplikt, men vil her også ha taushetsplikt relatert til sin yrkesutøvelse.⁴¹ For en sakkyndig lege gjelder taushetsplikten i hlspl. § 21 om at han ”skal hindre at andre får adgang eller kjennskap til opplysninger om folks legems- eller sykdomsforhold eller andre personlige forhold som de får vite om i egenskap av å være helsepersonell.” Imidlertid tar bestemmelsen i hlspl. § 27 hensyn til arbeidets spesielle karakter; legens taushetsplikt etter hlspl. § 21 er ikke til hinder for at legen ved å opptre som sakkyndig ”gir opplysninger til oppdragsgiver, dersom opplysningene er mottatt under utførelse av oppdraget og har betydning for dette.” Legen skal også ved å opptre som sakkyndig ”gjøre pasienten (barnet) oppmerksom på oppdraget og hva dette innebærer”, jf. § 27 andre ledd.

Bestemmelsen i bvl. § 6-7 vil som nevnt også omfatte private mennesker der de ”utfører tjeneste eller arbeid” for barneverntjenesten. Barnevernets hjelpetiltak ovenfor vanskeligstilte barn og barnefamilier vil for eksempel kunne omfatte støttekontakt eller besøkshjem, jf. bvl. § 4-4 andre ledd, eller fosterhjem, jf. § 4-4 femte ledd første pkt. Private som driver besøkshjem eller arbeider som forsterforeldre vil således omfattes av taushetspliktbestemmelsen i bvl. § 6-7 første ledd. Barnevernets taushetsplikt vil for eksempel også den som er ansatt i institusjoner for barn etter bvl. kap. 5 være bundet av.

De nevnte ansatte utfører i de fleste tilfeller et arbeid av mer eller mindre ”barnevernrettslig art”, arbeidsoppgavene vil ofte omhandle arbeid innenfor de oppgaver barnevernet har i forhold til barn og familier. Det vil imidlertid også være ansatte i barnevernet som ikke utfører arbeid direkte rettet mot/for barn, men som kan ha andre arbeidsoppgaver for barnevernet. Dette vil kunne være rengjøringspersonale, vaktmestere, og for eksempel vikarer med ulike arbeidsoppgaver.

Etter ordlyden i bestemmelsen gjelder taushetsplikten alle som utfører tjeneste eller arbeid for barnevernet, og det vil dermed ikke kunne være av betydning om den ansattes arbeid har et barnevernrettslig innhold eller ikke. Avgjørende her er formuleringen ”utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan eller en institusjon etter denne loven” i bvl. § 6-7 første ledd. De nevnte grupper ansatte utfører sitt arbeid *for* barnevernet eller institusjoner som igjen utfører sitt arbeid etter barnevernloven, og disse vil derfor også omfattes av barnevernets taushetsplikt etter bestemmelsen.

---

⁴¹ Jf. pkt. 3.1.2.

I forhold til dette må nevnes at de ansatte i barnevernet eller i dets institusjoner kan ha taushetsplikt *ovenfor hverandre*. Her må det ses hen til fvl. § 13 første ledd, som bestemmer at den som har taushetsplikt ”plikter å hindre at *andre* får adgang eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om” (...) (Min utheving.) Dette innebærer en plikt til å hindre at taushetsbelagt informasjon havner hos uvedkommende, også blant de ansatte internt i barneverntjenesten. Her bestemmer fvl. § 13b første ledd nr.3 at taushetsplikten ikke er til hinder for ”at opplysningene er tilgjengelig for andre tjenestemenn innen organet eller etaten i den utstrekning som trengs for en hensiktsmessig arbeids- og arkivordning, bl.a. til bruk ved vegledning i andre saker.”

Dette innebærer at de ansatte i barnevernet ikke bare har taushetsplikt utad, men også *innad* i etaten. Bestemmelsen er et uttrykk for det sentrale prinsippet om at ansatte i barnevernet har en plikt til ikke å spre opplysninger i større grad enn nødvendig, sett bort fra der lovgivningen åpner for kommunikasjon på nærmere bestemte vilkår. Denne plikt til å hindre unødig spredning av informasjon kan også omtales som ”ikke-spredningsprinsippet”.⁴²

En ansatt i barnevernet vil etter dette kunne ha taushetsplikt ovenfor også andre i barnevernet.

Med tanke på for eksempel rengjøringspersonalet, skal disse altså ikke ha tilgang på den taushetsbelagte informasjon, jf. pkt. 3.1.3.2 nedenfor. De taushetsbelagte opplysninger disse kommer til kunnskap om, og således plikter å tie om, vil imidlertid kunne være for eksempel det de selv hører og ser, ved å være vitne til hvem som kommer og går, eller befinner seg hos, barneverntjenesten.

3.1.3.2 Hva er taushetsbelagt?

Problemstillingen i dette avsnittet er hvilke opplysninger det er den barnevernsansatte har taushetsplikt om.

Etter fvl. § 13 første ledd nr. 1 vil taushetsplikten omfatte ”noens personlige forhold”. Hva som er å regne som personlige forhold er her ikke definert nærmere, men fvl. § 13 andre ledd stiller opp hva som *ikke* kan regnes som personlige forhold. Med mindre de er egnet til å røpe et klientforhold, regnes ikke ”fødested, fødselsdato og personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke og bopel” som slike personlige forhold, jf. andre ledd første pkt. Dette er

---

⁴² Arild Oma, *Teieplikt og samarbeid innanfor velferdstenestene*, Bergen 1998, s. 18.

opplysninger som vil kunne være tilgjengelig andre steder, ved for eksempel å spørre seg fram.

Vilkåret ”personlige forhold” i fvl. § 13 første ledd nr.1 er altså ikke gitt noen nærmere definisjon i loven. I forarbeidene er det imidlertid sagt litt om dette. Som typiske personlige forhold er nevnt opplysninger om ”slektskaps- familie, og hjemforhold, fysisk og psykisk helse, karakter og følelsesliv.”⁴³ ”Ellers må det trolig legges til grunn en mer tradisjonell oppfatning av hva som hører personligheten og privatlivet til, i motsetning til for eksempel utadrettet politisk og forretningsmessig virksomhet. Det pekes på at det er naturlig å karakterisere som personlige en rekke opplysninger om den enkeltes utdanning og arbeid og om hans økonomiske situasjon, men ikke opplysninger om eiendomsrett og bruksrett. Heller ikke opplysninger om en persons private næringsdrift kan anses som personlige. Derimot må opplysninger om holdninger og innstillinger som utgangspunkt anses som personlige, men her oppstår det overgangstilfelle.”⁴⁴ Etter dette kan det sies at såkalte ”personsensitive” opplysninger som er knyttet til et menneskes personlighet, samt dets og følelses- og privatliv, er de opplysninger som fvl. § 13 første ledd nr.1 refererer til ved ordlyden ”personlige forhold”.

Hvilke personlige forhold som er å anse som taushetsbelagte personlige opplysninger er imidlertid strengere definert i bvl. § 6-7 andre ledd enn i bestemmelsen i fvl. § 13 første ledd nr. 1. Bestemmelsen i bvl. § 6-7 andre ledd utvider taushetsplikten til å gjelde også ”fødested, fødselsdato, personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted”, med andre ord slike opplysninger som i seg selv vil kunne anses som nøytrale, i motsetning til regelen i fvl. § 13 første ledd nr.1. Disse er opplysninger som i seg selv vil kunne røpe en persons tilknytning til barnevernet, og vil derfor være ”personsensitive” i seg selv.

Etter fvl. § 13 andre ledd er imidlertid de personlige forhold som ikke er omfattet av taushetsplikten, likevel taushetsbelagte dersom disse opplysningenev”røper et klientforhold eller andre forhold som må anses som personlige”.

---

⁴³ Ot.prp. nr.3 (1976-1977) s. 14.

⁴⁴ Ot.prp. nr.3 (1976-1977) s. 14.

Så selv om hva som er å anse som taushetsbelagte personlige opplysninger er strengere definert i bvl. § 6-7, ville fvl. § 13 andre ledd gitt det samme resultatet, idet disse opplysningene ville avslørt at barnet/familien har en kontakt med barneverntjenesten.⁴⁵

Presiseringen av at de nærmere bestemte personlige opplysninger er taushetsbelagt etter bvl. § 6-7 andre ledd første punktum kan dermed synes noe ”overflødig”. Det kan spørres om hvorfor denne særbestemmelsen er inntatt i barnevernloven, i og med at en fortolkning av fvl. § 13 andre ledd ville ført til det samme resultatet. Forarbeidene utdyper ikke dette, men trolig skyldes det et ønske om å presisere et sterkt vern rundt opplysninger knyttet til det ovenfor nevnte tilknytningsforholdet mellom et barn/en familie og barnevernet.

Det er altså klart at det å ha forbindelse med barnevernet i seg selv er et så sensitivt anliggende, at enhver opplysning som er i stand til å avsløre et slikt forhold vil være taushetsbelagt. Med andre ord vil det å alene antyde at et barn har kontakt med barneverntjenesten kunne være å bryte taushetsplikten. Ansatte i barnevernet bør som ”fast regel verken bekrefte eller avkrefte forespørsler om en person har tilknytning til en barnevernssak, eller for eksempel om et barn er plassert i fosterhjem eller institusjon.”⁴⁶ Det må etter dette være på det rene at det ikke bare ved en direkte forespørsel, men også ellers, vil kunne være en krenkelse av taushetsplikten å avsløre slik ”nøytral” kunnskap om en person.

I forhold til *hva* som er taushetsbelagt bestemmer imidlertid bvl. § 6-7 andre ledd andre punktum at ”opplysning om en klients oppholdssted” ikke er en taushetsbelagt opplysning i alle tilfeller. Etter bestemmelsen ”kan” opplysninger om en parts oppholdssted gis der det er klart at det å gi slik opplysning ikke vil kunne skade tilliten til barneverntjenesten/institusjonen å gi fra seg slik opplysning. Her blir således problemstillingen når slike opplysninger kan gis uten at tilliten til barnevernet/institusjonen blir skadelidende.

Bestemmelsen understreker for det første det sentrale hensynet til at barneverntjenesten har en grunnleggende tillit hos de barn og familier de samarbeider/arbeider med. Dernest er regelen en ”kan”-bestemmelse, noe som viser at nødvendigheten av/behovet for, å gi slike

---

⁴⁵ Kari Ofstad og Randi Skar, *Barnevernloven med kommentarer*, 4.utg. Oslo 2004, s. 289.

⁴⁶ Rundskriv Q-24/2005 s. 9.

opplysninger må vurderes, også i de tilfeller der tilliten ikke nødvendigvis blir svekket om slike opplysninger rent faktisk blir gitt.⁴⁷

Denne regelen innebærer at den barnevernansatte/barnevernet må foreta en konkret vurdering i forhold til hvert enkelt barn om hvorvidt det tales eller ties i forhold til dette.

I hvilke nærmere bestemte situasjoner slik opplysning kan gis uten at tilliten dermed vil svekkes, blir en skjønnsmessig vurdering som den ansatte må ta, og vil kunne variere med det aktuelle forholdet. I forholdet mellom barnevernet og den enkelte klient er det klart at lovgivningen i mange tilfeller, som her, overlater til den ansatte å foreta en konkret vurdering av hva som er hensiktsmessig å gi ut av opplysninger og informasjon.

Bestemmelsen underbygger som nevnt viktigheten av et godt tillitsforhold mellom klient og barnevernstjeneste. Ikke èn barnevernssak er lik, og vurderingen må tas i forhold til hver enkel sak og hvert enkelt barn. Men den overlater også et stort ansvar over på den/de ansatte som må foreta vurderingen. Det er viktig at barnevernsansatte trår rett, både i forhold til å ta nødvendig hensyn til barnet, og for å holde seg innen regelverket. Usikkerhet rundt regelverket og frykt for represalier kan i mange tilfeller være et argument for at den barnevernsansatte her vil kunne velge å tie.⁴⁸

For å gi opplysning om oppholdssted krever bestemmelsen at det er ”klart” at tilliten til barnevernet ikke blir skadelidende. Ordlyden tilsier at det ikke kan foreligge noen tvil rundt hvorvidt barneverntjenesten kan tale. Etter formuleringen i bestemmelsen må det med ”klart” menes de tilfeller der hvor barnet har gitt en positiv bekreftelse på at opplysninger kan frigis, eller der barnevernet har sikker viten om personlige/familiære forhold rundt barnet.

Dersom barnevernet for eksempel er kjent med at barnet under ingen omstendigheter ønsker å bli kontaktet av en nærmere bestemt slektning, ville det føre til et alvorlig tillitsbrudd mellom barn og barnevern dersom barnets oppholdssted likevel ble avslørt ovenfor denne slektningen. Slik opplysning her ville derfor være et brudd på taushetsplikten. Ved den minste tvil/uklarhet om opplysning rundt oppholdssted kan gis, tilsier bestemmelsen og hensynet til barnet at barnevernet konfererer med barnet. Dette vil bidra til at barnevernet ikke begår feil her. Barneverntjenesten kan med andre ord ikke meddele slik opplysning etter rutine, til eksempelvis bestemte slektninger, så som søsken, tanter og besteforeldre.

---

⁴⁷ Se Ofstad Kari og Randi Skar, *Barnevernloven med kommentarer*, 4. utg. Oslo 2004, s. 289.

⁴⁸ Elisabeth Gording Stang, *Taushetsplikt eller talerett?*, tidsskriftet Norges Barnevern nr. 2, 2004, s. 26.

Et praktisk eksempel på at det også vil kunne være akseptabelt av barnevernet å gi en slik opplysning fordi det er ”klart” at dette ikke vil skade tilliten, må være der det uten tvil er alminnelig kjent i for eksempel ei bygd at barnet har sin adresse på en institusjon. Her vil det i mange tilfeller ikke versere tvil om at barnet er underlagt barnevernet. Et motsatt tilfelle vil typisk være der et barn er mottaker av et ”usynlig hjelpetiltak” i regi av barnevernet, og oppholder seg et bestemt sted på bakgrunn av dette. Denne vurderingen må som nevnt foretas i forhold til hvert enkelt barn, i den enkelte situasjon. Det som fremstår som ”klart” i forhold til et barn, er ikke nødvendigvis like klart i forhold til et annet.

3.1.3.3 Når foreligger taushetsplikt?

Et nærliggende spørsmål blir etter dette om det har betydning hvordan den som har taushetsplikt mottar de taushetsbelagte opplysningene?

Etter bvl. § 6-7 jf. fvl. § 13 gjelder taushetsplikten det den ansatte får kjennskap til i forbindelse med ”tjenesten eller arbeidet” i barneverntjenesten. Avgjørende blir når det kan sies at den barnevernsansatte får kjennskap til opplysninger i forbindelse med sitt arbeid.

En naturlig forståelse av ordlyden i reglene er at barnevernsansatte har taushetsplikt rundt alle de taushetsbelagte opplysninger de kommer i befatning med mens de er ”på jobb”, altså opplysninger de mottar i kraft av sin stilling som ansatt i barnevernet, i arbeidstiden. Det er imidlertid slik at en person i kraft av sitt yrke også vil kunne få befatning med det som etter loven ville vært taushetsbelagte opplysninger på sin fritid. Spørsmålet blir da om også opplysninger mottatt på fritiden kan sies å være mottatt ”i forbindelse med tjenesten eller arbeidet”, jf. fvl. § 13 første ledd.

Ulike typetilfeller kan illustrere denne problematikken:

Ved å se for seg et lite lokalsamfunn, hvor å trå inn over dørstokken hos barnevernet raskt vil kunne medføre stigmatisering, vil det kunne være lettere for en som har problemer å ta en telefon på kveldstid til en barnevernsansatt, enn å møte opp på et offentlig kontor. En slik samtale kan være en betroelse av meget personlig karakter, og personen ønsker å snakke med nettopp den barnevernsansatte fordi denne har et slikt arbeid. Barnevernsarbeideren mottar dermed opplysninger hun eller han ”normalt” skulle mottatt i kontortiden.

Det kan også oppstå situasjoner der mennesker kontakter en barnevernsansatt på dennes fritid kun for å få praktiske råd i forhold til barneverntjenesten, men uten å komme med noen former for personlige betroelser i samtalen.

En barnevernsansatt vil også på eget initiativ kunne motta opplysninger/oppdage fakta til bruk i arbeidet sitt utenom kontortid, gjennom samtale, observasjoner eller nærmere undersøkelser.

Samtidig er barnevernsansatte privatpersoner, og vil i sitt dagligliv være mottakere av opplysninger og betroelser i kraft av det å være venner, naboer og slektninger m.m.

Opplysninger av sensitiv karakter kan komme en barnevernsansatt for øret, men da fordi han eller hun er et familiemedlem, en nær venn, eller rett og slett en mottaker av ”løse rykter”.

Illustrerende for denne problematikken er Rt. 1989 s. 1363 hvor det er inntatt en dom som går på det tilfellet at en kvinnelig sosialarbeider (A) ble dømt for brudd på taushetsplikten. Hun ble i herredsretten frifunnet for forholdet, men dommen ble delvis opphevet av Høyesterett. Forholdet var at kvinnen hadde mottatt meget sensitive opplysninger utenom arbeidstid, på en privat fest. Avgiver av opplysningene (B) hadde der fått et nervøst sammenbrudd, og gjort det klart at hun visste at kvinnen var sosialarbeider, og at hun hadde et behov for å snakke med henne. Sosialarbeideren hadde da oppfordret kvinnen til heller å møte opp på hennes kontor dagen etter. Kvinnen betrodde seg der og da likevel, hvorpå sosialarbeideren senere fortalte det hun hadde fått opplysninger om til festens vertinne. Mens herredsretten kom til at sosialarbeideren ikke hadde oppfylt den plikten hun hadde til etter fvl. § 13 første ledd nr.1 ”å hindre at andre får adgang eller kjennskap til noens personlige forhold”, kom Høyesterett til at det var tale om en straffbar krenkelse av taushetsplikt i forhold til personlige opplysninger meddelt ”i forbindelse med tjenesten eller arbeidet”.

Dommen viser at det sentrale i forhold til om en barnevernsansatt vil ha taushetsplikt omkring de forhold han mottar på sin fritid, er om disse er gitt ham *i forbindelse* med ”tjenesten eller arbeidet” i barneverntjenesten, jf. bvl. § 6-7, jf. fvl. § 13. Avgjørende er dermed ikke hvor eller hvordan opplysningene mottas, men om disse mottas i forbindelse med det arbeid den barnevernsansatte utfører. I dommen var det avgjørende at B på det tidspunktet hun betrodde seg gjorde det klart at hun visste at A var sosialarbeider. Selv om hun i retten forklarte at hun ville betrodde seg til B uansett denne kvelden, kom Høyesterett til at B ga A de nevnte opplysninger ”i hennes egenskap av sosialarbeider”.

For de innledningsvis nevnte typetilfeller vil den ansatte i barnevernet som på fritiden mottar en henvendelse via en telefon til sitt hjem, være mottaker av opplysninger i egenskap av stillingen som barnevernsarbeider. Det må være uten betydning om samtalens innhold har karakter av betroelser, eller er ”nøytrale spørsmål”, i det også slike nøytrale henvendelser er mottatt i forbindelse med ”tjenesten eller arbeidet”, og også vil kunne være innledningen til en families befatning med barnevernet. Å bringe videre slike opplysninger vil således være å røpe ”et klientforhold eller andre forhold som må anses som personlige”, jf. fvl. § 13 andre ledd.

Opplysninger den ansatte i barnevernet kommer til kunnskap om på sin fritid, gjennom egenhendige samtaler, observasjoner m.m., men som han eller hun vil få bruk for i sitt arbeid, vil etter dette også være omfattet av taushetsplikten.

Det er likevel klart at ansatte i barnevernet kan motta/sitte inne med opplysninger som de har mottatt i kraft av å være familie, venner og naboer, og disse opplysninger vil ikke være omfattet av bestemmelsen i fvl. § 13. Problematikken illustrerer likevel at den ansatte i barnevernet må utvise stor varsomhet i denne forbindelse, og være oppmerksom på at han eller hun vil kunne være ”på arbeid” også på sin fritid.

3.2 Unntak fra taushetsplikten

3.2.1 Innledning

Ansatte i barnevernet har etter dette en meget streng plikt til å *tie* om opplysninger de får kjennskap til i sitt arbeid. Det finnes imidlertid flere og vidtgående unntak fra reglene om taushetsplikt åpner for at de barnevernsansatte også kan *tale* til andre enn sakens parter i mange tilfeller. Jeg vil i det følgende se nærmere slike unntak fra taushetsplikten.

3.2.2 Opplysninger til andre forvaltningsorganer

3.2.2.1 Kravet til nødvendighet

Etter bvl. § 6-7 tredje ledd har barneverntjenesten i nærmere bestemte tilfeller en adgang til å meddele opplysninger til andre forvaltningsorganer, jf. fvl. § 13 b nr. 5 og 6.

Slike opplysninger kan imidlertid bare gis der dette er ”nødvendig for å fremme barneverntjenestens eller institusjonens oppgaver, eller for å forebygge vesentlig fare for liv eller alvorlig skade for noens helse.”

For at taushetsplikten her skal vike må det å gi slike opplysninger til andre offentlige organer etter ordlyden være ”nødvendig”, enten for at barnevernet skal få utført sine oppgaver på en trygg måte, eller for å verne om liv og helse. Hva som er ”nødvendig” blir opp til barneverntjenesten å vurdere i forhold til det enkelte barnets situasjon. Det er klart at kravet til nødvendighet loven stiller opp ikke er en formalitet, en naturlig språklig forståelse av ordlyden tilsier at det i det konkrete tilfellet må anses uforsvarlig ikke å gi de aktuelle opplysninger videre, for å kunne gi det aktuelle barnet en best mulig hjelp.

Særlig nærliggende her er der barnevernet er avhengig av å gi ellers taushetsbelagte opplysninger videre fordi det er nødvendig for å kunne opplyse den aktuelle barnevernssak tilstrekkelig. Etter fvl. § 13 b nr. 5 vil ikke taushetsplikten være til hinder for at en slik utveksling av opplysninger skjer der dette må til for at saken skal kunne bli tilstrekkelig opplyst. Bestemmelsen må sees i sammenheng med barnevernets utredningsplikt etter fvl. § 17, hvor barnevernet har plikt til å ”påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes”, jf. § 17 første ledd.

Å utveksle opplysninger på denne måten vil imidlertid føre til en spredning av opplysninger som ikke varetar hensynet til privatlivets fred. I forhold til dette må imidlertid hensynet til det enkelte barns beste veie tungt. Spredningen av opplysningene finner sted nettopp for å skaffe nok informasjon, og nok kunnskap om barnets situasjon, til å kunne hjelpe det aktuelle barnet på en best mulig måte. Uten denne adgangen ville barnevernet ha færre opplysninger av betydning å forholde seg til, og barnet ville som en følge av dette kunne fått dårligere hjelp.

Hensynene som ligger til grunn for taushetsplikten kan imidlertid ikke uthules helt som følge av adgangen til å gi opplysninger til andre forvaltningsorganer. Dette kommer til uttrykk gjennom ordlyden i bestemmelsen; opplysninger kan bare gis der dette er ”nødvendig”.

Bestemmelsen i bvl. § 6-7 tredje ledd er en ”kan”-regel - opplysningene ”kan bare gis når dette er nødvendig (...)”, noe som innebærer at barneverntjenesten er nødt til å utøve skjønn med hensyn til om opplysningene her bør gis videre. Dette må tilsi at der barnevernets oppgaver kan løses på et annet og tilfredsstillende vis, uten at opplysningene gis videre til andre forvaltningsorganer, skal ikke slike opplysninger gis.

Vurderingen må knyttes opp mot kravet til ”nødvendig”. Barnevernet vil ikke kunne gi opplysninger videre fordi det ville kunne være *hensiktsmessig*. En annen måte å omgå det at barnevernet gir opplysninger videre på bakgrunn av dette, er å innhente et samtykke fra den opplysningene gjelder.⁴⁹ Dette vil også kunne medføre at flere relevante opplysninger kommer frem i dagen, slik at barnet får en best mulig hjelp. Barnevernet vil også kunne anonymisere opplysningene, og her vil da taushetsplikten være varetatt.⁵⁰

3.2.2.2 Barneverntjenestens eller institusjonens oppgaver

For å kunne gi taushetsbelagte opplysninger videre må det for det første dreie seg om tilfeller der det er nødvendig for å kunne ”fremme barneverntjenestens eller institusjonens oppgaver”, jf. bvl. § 6-7 tredje ledd. Alternativt må opplysningene gis ”for å forebygge vesentlig fare for liv eller alvorlig skade for noens helse”.⁵¹

Barnevernet utfører mange og meget omfattende oppgaver, og hvilke av disse oppgavene det er som må søkes fremmet ved at opplysninger gis fremgår ikke klart av lovens ordlyd.

Barnevernets oppgave er først og fremst å arbeide til beste for barnet, og barnevernets hovedformål fremgår av bvl. § 1-1; barnevernets oppgaver er å gi hjelp og omsorg til rett tid, og bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår. Dette vil således fange opp alle de oppgavene barnevernet har mulighet til å utføre. I forhold til de oppgaver som omfattes av bvl. § 6-7 tredje ledd tilsier hensynene bak taushetsplikten at det må foretas en litt snevrere tolkning når det gjelder oppgavebegrepet her. Personverns- og tillitshensyn taler mot at avgjørelsen av hva som er barnevernets oppgaver legges på formålsparagrafene som er vidt formulerte.⁵²

Blant barnevernets oppgaver er å hindre at barn som blir mishandlet eller lever under skadelige forhold får hjelpen de trenger. Hvis barneverntjenesten får kunnskap om at et barn blir utsatt for slik straffbar handling, kan den med hjemmel i bvl. § 6-7 tredje ledd anmelde forholdet eller gi opplysninger om det til politiet, for å hjelpe det aktuelle barnet. Hvis barnet

---

⁴⁹ Se nærmere om *samtykke* i pkt. 3.2.3.

⁵⁰ Se nærmere om *anonymisering* i pkt. 3.2.5.

⁵¹ Pkt. 3.2.2.3.

⁵² Arild Oma, *Teieplikt og samarbeid innfor velferdstenestene*, Bergen 1998, s. 122.

med dette kan få hjelp, har altså barnevernet anledning til å gi slik opplysning fordi det er nødvendig for å fremme barneverntjenestens oppgaver.

Det kan deretter spørres om det i vurderingen av om opplysninger skal gis, skal tas med i vurderingen hvilken interesse mottakerorganet har i å få de aktuelle opplysningene.

Etter ordlyden i bestemmelsen, at det å gi opplysningene vil kunne ”fremme barneverntjenestens eller institusjonens oppgaver”, må det være klart at det ved denne vurderingen ikke skal tas hensyn til mottakerorganet. Denne vurderingen må knyttes opp mot barnets situasjon, og oppgavene i forhold til dette barnet.

Bestemmelsen gir etter dette ikke barnevernet en adgang til å gi ut nærmere bestemte opplysninger på et generelt grunnlag fordi det ville være med på å fremme barneverntjenestens oppgaver.⁵³ Bestemmelsen kan heller ikke gi barnevernet anledning til å gi opplysninger til andre forvaltningsorganer fordi dette kunne gjort barneverntjenestens eller institusjonens oppgaver *lettere*, og dermed enda mindre på bakgrunn av at det ville lettet andre forvaltningsorgans arbeid.⁵⁴ Opplysningene må være helt nødvendige⁵⁵ å gi videre for at barnevernet skal få fremmet sine oppgaver, og ved vurderingen av om bestemmelsen kan brukes, må ansatte i barnevernet foreta mange skjønnsmessige vurderinger med flere kryssende hensyn; kravet til nødvendighet, sett i forhold til deres oppgaver i forhold til barnet, og barnets beste i den konkrete situasjon. Bestemmelsen stiller således krav til den barnevernsansattes vurderinger.

Vurderingstemaet er etter dette knyttet opp mot hver enkelt barnevernssak, og det vil være i strid med bestemmelsen å lage seg en rutine rundt hvilke opplysninger som videreformidles.

Det at barnevernet kan gi slik opplysning kan illustreres med et typetilfelle: Et barn vil kunne være mottaker av et hjelpetiltak etter bvl. § 4-4, i form av for eksempel barnehageplass. Her blir spørsmålet om barnevernet kan meddele barnevernet at barnet ”underlagt” dem, slik at barnehagen kan være ekstra oppmerksom på barnet. Av hensyn til barnet kan det, for en best mulig hjelp, være aktuelt å gi slik opplysning. Dette må knyttes opp mot kravet til nødvendighet etter bvl. § 6-7 første ledd. Der slik opplysning er ”nødvendig” for å gi barnet tilstrekkelig hjelp, i form av god oppfølging fra barnehagens side, må slik opplysning etter

---

⁵³ Rundskriv Q-24/2005, s. 21.

⁵⁴ Se Kari Ofstad og Randi Skar, *Barnevernloven med kommentarer*, 4.utg. Oslo 2004, s. 291.

⁵⁵ Jf. pkt. 3.2.2.1.

bestemmelsen kunne gis. Forståelsen av bestemmelsen får støtte i et rundskriv om barnevernets taushetsplikt.⁵⁶

3.2.2.3 *Vesentlig fare for liv eller alvorlig skade for noens helse*

Barnevernet har etter bvl. § 6-7 tredje ledd anledning til å gi opplysninger til andre forvaltningsorganer der dette vil ”forebygge vesentlig fare for liv eller alvorlig skade for noens helse”.

Problemstillingen her blir således når det kan sies at lovens vilkår er oppfylt.

Lovens vilkår er strenge, det er *vesentlig* fare eller *alvorlig* skade som skal søkes forebygget. Av grunnleggende betydning for en opphevelse av taushetsplikten her, er vernet om andre menneskers rett til liv og helse.

Etter bestemmelsen kan opplysningene gis for å *forebygge* slik vesentlig fare eller alvorlig skade. Dette innebærer at det ved vurderingen må tas hensyn til om farene for slike følger vil kunne sies å være tilstede i den aktuelle situasjon, det kan ikke være nødvendig med sikker viten om at slike alvorlige følger vil kunne inntreffe. Den barnevernsansattes vurderinger i forhold til om opplysninger må gis for å forebygge disse nevnte forhold, må kunne basere seg på begrunnet mistanke, reelle trusler eller egen oppfattelse av den konkrete situasjon.

Vilkårene for å gi videre taushetsbelagte opplysninger på bakgrunn av bestemmelsen er imidlertid meget strenge, det som skal søkes avverget er vesentlig fare eller alvorlig skade. En tolking av ordlyden tilsier at det i de tilfeller der en barnevernsansatt har mistanke om at fare vil kunne inntreffe, uten at denne er vesentlig, er ikke lovens vilkår oppfylt. Det samme gjelder i forhold til vilkåret alvorlig skade.

Bestemmelsen stiller store krav til den ansattes skjønnsmessige vurderinger, og det vil kunne være meget vanskelig å gi en sikker vurdering rundt hvor alvorlig en skade kan sies å bli. Hvilken type skade som kan inntreffe vil her måtte ha betydning, og det må lettere aksepteres feil der skaden kunne blitt svært stor, for eksempel i forhold til selvmordsfare, kontra skade i forhold til at et barn ikke får optimal læring på skolen.

---

⁵⁶ Rundskriv Q-24/2005, s. 20.

Regelen kan også ses som lovfesting av alminnelige nødrettshandlinger, jf. ordlyden ”forebygge vesentlig fare for liv eller alvorlig skade for noens helse”, og en vil på bakgrunn av alminnelige nødrettsbetraktninger komme til at hensynene som ligger til grunn for taushetsplikten i slike tilfeller uansett må vike.⁵⁷

Her må også nevnes at etter bvl. § 6-7 tredje ledd andre pkt. skal barneverntjenesten av eget tiltak, uten hinder av taushetsplikten, ”gi opplysninger til sosialtjenesten når det er grunn til å tro at en gravid kvinne misbruker rusmidler på en slik måte at det er overveiende sannsynlig at barnet vil bli født med skade”, jf. sotjl. § 6-2 a. Jeg vil ikke gå nærmere inn på denne bestemmelsen, men også her er det hensynet til å forebygge vesentlig skade på eller vesentlig fare for det ufødte liv som opphever den ellers strenge taushetsplikten til barneverntjenesten.

3.2.3 Samtykke

Samtykke er et av flere unntak fra hovedregelen om taushetsplikt. Den som reglene om taushetsplikt beskytter har mulighet til å oppheve dette vernet. Hensynet bak taushetsplikten vil altså ikke gjøre seg gjeldende der den som har krav på vern samtykker, med tanke på både personvern og tillitsforhold.⁵⁸ Etter fvl. § 13a nr. 1 er taushetsplikten etter fvl. § 13 ikke til hinder for ”at opplysninger gjøres kjent for dem som de direkte gjelder, eller for andre i den utstrekning de som har krav på taushet samtykker.”

Selv om barnevernssaker ved første øyekast er en sak mellom barnevern og foreldre, er slike saker egentlig et trepartsforhold mellom barnevern, foreldre og barn: Opplysningene barnevernet kommer til kunnskap om vil omhandle de personlige forhold til både foreldrene og barnet, og dermed vil hele familien kunne være den som opplysningene ”direkte gjelder” og som har ”krav på taushet”, jf. fvl. § 13 a nr.1.

Siden barnet i en barnevernssak er en av de som har krav på taushet, må det ses på om barnet dermed har rett til å samtykke i at opplysninger frigis. I så fall på hvilken bakgrunn?

Barneloven inneholder bestemmelser om barns rett til å bli tatt hensyn til, og retten til å uttale seg, i saker som angår det. Bl. § 30 første ledd første punktum bestemmer om innholdet i foreldreansvaret at foreldre har ”rett og plikt til å ta avgjerder for barnet i personlege tilhøve

---

⁵⁷ Elisabeth Gording Stang, *Taushetsplikt eller talerett?*, tidsskriftet Norges Barnevern nr. 2, 2004, s. 25.

⁵⁸ Arild Oma, *Teieplikt og samarbeid innanfor velferdstenestene*, Bergen 1998, s. 194.

innanfor dei grensene §§ 31 til 33 set.” Foreldreansvaret skal videre utøves ut fra barnets interesser og behov. Bl. § 31 gir barnet rett til å være med på avgjørelser som angår det, med økende medbestemmelsesrett i forhold til økende alder. Ved fylte 7 år skal barnet få uttale seg i saker som angår det, og ved fylte 12 år skal barnets mening tillegges ”stor vekt”, jf. bl. § 31 andre ledd første og andre punktum. Det at barnets mening skal tillegges vekt på denne måten fremgår tilsvarende av bvl. § 6-3. Etter bl. § 33 skal foreldre ”gjøre barnet stendig større sjølvråderett med alderen og frem til det er myndig”.

Reglene om barnets medbestemmelsesrett gir likevel ikke svar på hvorvidt barnet etter dette kan samtykke i at opplysninger frigis etter fvl. § 13 a nr.1.

Det fremgår ikke klart av loven ved hvilken alder barn eventuelt selv kan gi sitt samtykke til opphevelse av taushetsplikten. For å gi samtykke må barnet være den som opplysningene ”direkte gjelder”, jf. fvl. § 13 a nr. 1. Etter fvl. § 2 første ledd bokstav e) er en part den ”person som en avgjørelse retter seg mot eller som saken ellers direkte gjelder.” Det skulle etter dette synes avgjørende ved hvilken alder barnet kan sies å ha partsrettigheter.

Forvaltningsloven har ingen aldersgrense med tanke på hvem som kan være part. Det er imidlertid klart at barn ikke utøve partsrettigheter, uten gjennom eventuell utøvelse fra en verge.⁵⁹

Med tanke på barns egne rettigheter under saksbehandlingen av en barnevernssak, bestemmer bvl. § 6-3 andre ledd at et barn har egne partsrettigheter fra fylte 15 år. Partsrettigheten vil innebære bl.a. uttalelsesrett etter fvl. 17 og en adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter etter fvl. § 18. Barnevernets innhenting av opplysninger skal også skje i samarbeid med det barn som er part, jf. bvl. § 6-4 som bestemmer at ”opplysninger skal så langt det er mulig innhentes i samarbeid med den saken gjelder eller slik at vedkommende har kjennskap til innhentingene.”

I forhold til om barn etter dette kan samtykke til frigivelse av taushetsbelagte opplysninger ved fylte 15 år, er det i teorien delte meninger om.⁶⁰ At barnet etter bvl. § 6-3 kan gjøre partsrettigheter gjeldende ved fylte 15 år, bør imidlertid tilsi at barnet ved denne alder kan gi samtykke. Dette støttes i rundskriv Q-24/2005 s. 21, ved presiseringen ”(e)tter bvl. § 6-3 har

---

⁵⁹ Se Lov om vergemål for umyndige 22.april 1927 nr. 3 (vgml.), særlig kap. 2, og Kari Ofstad og Randi Skar, *Barnevernloven med kommentarer*, 4.utg. Oslo 2004, s. 275.

⁶⁰ Om dette, se drøftelsen i Elisabeth Gording Stang, *Taushetsplikt eller talerett?*, tidsskriftet Norges Barnevern nr. 2, 2004, s. 19.

imidlertid barn egne partsrettigheter fra de har fylt 15 år. Etter barnevernloven vil således barnets og foreldrenes samtykke være nødvendig når barnet har fylt 15 år.” Jeg legger etter dette til grunn at det barn som er over 15 år, og part i saken, kan gi samtykke til videreformidling av taushetsbelagte opplysninger.

Et vilkår i forhold til partsrettigheter ved fylte 15 år er imidlertid at barnet forstår ”hva saken gjelder”, jf. bvl. § 6-3 andre ledd første punktum. Dette betyr at barnet må ha god innsikt i egen sak, og være tilstrekkelig moden i forhold til å forvalte partsrettigheter i saken. I forhold til dette kan det nevnes at for å avgi et samtykke etter fvl. § 13 a nr. 1, uttaler forarbeidene i relasjon til samtykke at ”[d]et som bør kreves, er at samtykket gis under omstendigheter som sikrer at det er skjedd frivillig, etter moden overveielse og med full oversikt over konsekvensene.”⁶¹ Barnet må etter dette være, eller bli gjort oppmerksom på, de følgene et samtykke til frigivelse av opplysninger vil kunne føre med seg. Foruten de personlige følger frigivelse av opplysninger vil kunne få, vil konsekvensen også kunne bli at spredningen av opplysningene blir ”alminnelig kjent”, jf. fvl. § 13a nr. 3.⁶²

En barnevernssak vil også kunne inneholde opplysninger om flere personer i familien. Med mindre det kun er barnet alene som ”har krav på taushet”, vil flere familiemedlemmer kunne være den/de som opplysningene ”direkte gjelder” etter fvl. § 13 a nr.1. Dette betyr at hver og en av disse må gi sitt samtykke til at opplysninger frigis. Etter at barnet har fylt 15 år, vil det derfor kunne samtykke på egne vegne, men ikke på vegne av andre familiemedlemmer. Disse må i så fall gi sitt samtykke på vegne av seg selv.

Når det gjelder mindreårige barn kan disse altså ikke fri barnevernsansatte fra taushetsplikten, her er det deres foreldre som fritar fra taushetsplikten på deres vegne. Det er likevel ikke alltid at foreldrene tar tilstrekkelig hensyn til at de også forvalter barnets krav på taushet.

Etter bvl. § 6-7 siste ledd kan, ”dersom et barns interesser tilsier det, (...) fylkesmannen eller departementet bestemme at opplysninger skal være undergitt taushetsplikt, selv om foreldrene har samtykket i at de gjøres kjent.” Som nevnt er det i forvaltningen ellers klart at den som har krav på taushet også ”bestemmer over” denne tausheten, og selv kan vurdere hvorvidt han ønsker slik taushet. Det samme kan imidlertid ikke sies å gjøre seg ubetinget gjeldende når det

---

⁶¹ Ot.prp. nr. 3 (1976-1977) (vedlegg 2), s. 146.

⁶² Ot.prp. nr. 3 (1976-1977) (vedlegg 2), s. 146. Se imidlertid nedenfor under pkt. 3.2.4. (Drøftelse i forhold til opplysninger i barnevernssaker som er ”alminnelig kjent”.)

gjelder barnevernssaker. Bestemmelsen viser at foreldres samtykke kan settes til side der barnets interesser krever dette.

Hensynet bak regelen i bvl. § 6-7 siste ledd er å vareta hensynet til barnet som foreldrene kanskje ikke tar. Bestemmelsen regulerer den taushetsplikt barnevernets tjenestemenn⁶³ er omfattet av, og hindrer derfor disse i å uttale seg, også der foreldrene gjerne så at de gjorde det. Bestemmelsen hindrer altså ikke foreldrene fra å offentliggjøre opplysninger i saken, men den bidrar til at barnet blir tatt hensyn til, der dette hensynet ikke er tilstrekkelig varetatt av foreldrene.

Etter bestemmelsen ”kan” fylkesmannen eller departementet avgjøre fortsatt taushet der barnets interesser tilsier det. Det innebærer at foreldrene har mulighet til å fritta barnevernet fra taushetsplikten, uten at det nødvendigvis innebærer at fylkesmannen eller departementet hindrer denne opphevelsen av taushetsplikten. Hvorvidt fylkesmannen eller departementet velger å gripe inn, er en avgjørelse som må tas ut fra en vurdering i forhold til det enkelte barn og dets interesser.

Ved opphevelse av taushetsplikt på bakgrunn av samtykke, oppheves taushetsplikten så langt samtykket rekker.⁶⁴ Foreldrenes samtykke i å oppheve taushetsplikten trenger altså ikke være ubetinget, det kan være begrenset til å omhandle kun enkelte opplysninger. Derfor kan det tenkes tilfeller der fylkesmannen eller departementet ikke avgjører at opplysningene fortsatt skal være undergitt taushetsplikt, fordi samtykket ikke omhandler opplysninger som bør være taushetsbelagt av hensyn til barnet. Omvendt kan det tenkes at samtykket hadde rukket lengre, og at fylkesmannen eller departementet derfor ville finne det riktig at opplysningene skulle vært underlagt taushetsplikt.

Av hensyn til tillitsforholdet mellom barnevern og klient bør et samtykke til å frigi opplysninger bli forsøkt innhentet i den grad det er muligheter for det. I rundskriv I-6/97⁶⁵ pekes det på at erfaring viser at disse mulighetene som ligger i det å kunne bringe videre opplysninger på bakgrunn av et samtykke ikke blir utnyttet godt nok. Ved å benytte seg av dette ville det være et mindre behov for at barnevernet måtte ha behov for ytterligere unntak fra reglene om taushetsplikten. Videre understrekes det i rundskrivet at ”selv om det er

---

⁶³ Kari Ofstad og Randi Skar, *Barnevernloven med kommentarer*, 4.utg. Oslo 2004, s. 294 og 295.

⁶⁴ Dette må anses som et generelt prinsipp, og fremgår av fvl. § 13 a nr. 1, ”i den utstrekning de som har krav på taushet samtykker.” (Min uth.)

⁶⁵ Rundskriv I-6-97, *Veiledende rundskriv om adgangen til å formidle opplysninger som i utgangspunktet er taushetsbelagte etter samtykke fra den som har krav på taushet.*

innhentet et informert samtykke fra brukeren, påhviler det den enkelte helse- og sosialarbeider en plikt til å foreta en etisk vurdering av om opplysningene likevel skal bringes videre. Et informert samtykke innebærer derfor ingen opplysningsplikt, men en opplysningsrett.”

3.2.4 Alminnelig kjent

Barnevernets taushetsplikt skal beskytte barnet. Hvis ingen av barnets interesser tilsier hemmelighold, for eksempel fordi opplysningene er alminnelig kjente, kan taushetsplikten oppheves. Lovens ordlyd etter fvl. § 13a nr.3 er at taushetsplikten etter fvl. § 13 ikke er til hinder for at ”opplysningene brukes når ingen berettiget interesse tilsier at de holdes hemmelig, for eksempel når de er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelig andre steder.”

Etter bestemmelsen er altså det avgjørende at ”ingen berettiget interesse” tilsier en fortsatt taushet fra barnevernets side. Denne interessen må knyttes opp mot hva som vil være riktig i forhold til hensynet til det enkelte barns beste i det konkrete tilfellet. Avgjørende her er om barnets interesser tilsier fortsatt taushet fra barnevernets side. Barnevernet kan altså la være å frigi opplysninger, også der de aktuelle opplysningene er å anse som kjente. Hvorvidt barnevernet *taler* eller *tier* her beror på hensynet til barnet.

Barnets interesser skal vurderes om mot hvilke opplysninger som anses ”alminnelig kjent” eller ”alminnelig tilgjengelig andre steder”. Typetilfeller her vil være der en barnevernssak er alminnelig tilgjengelig gjennom media, og med dette også alminnelig kjent på det aktuelle stedet. Den aktuelle barnevernssak kan også tenkes å være alminnelig kjent i et lite lokalsamfunn, uten at mediene har vært koblet inn i saken.

Førstnevnte tilfelle er typisk der barnets egne foreldre kontakter mediene på bakgrunn av sin sak. I slike tilfeller er det på det rene at den aktuelle familiens kontakt med barnevernet med dette har blitt alminnelig kjent i eksempelvis familiens lokalmiljø, og alminnelig tilgjengelig i aviser. At foreldrene her har frigitt opplysninger er ikke et alminnelig samtykke til at barnevernet kan frigi opplysninger, jf. fvl. § 13a nr.1.⁶⁶ Imidlertid har foreldrene her selv stilt sin sak til disposisjon og med dette gjort den tilgjengelig. Siden de selv frigir taushetsbelagte opplysninger tiliser reelle hensyn at de med dette ikke kan forvente at barnevernet på samme

---

⁶⁶ Jf. pkt. 3.2.3.

tid holder seg ubetinget taus.⁶⁷ Det er likevel slik at selv der en familie har ”gått ut” med sin historie, er det ikke dermed sagt at også barnevernet bør komme med sin. Hensynet til barnet kan tilsa at barnevernet bevarer fortsatt taushet, eller i alle fall utviser tilbakeholdenhet og forsiktighet.

At en barnevernssak havner i mediene vil kunne skade barnet ytterligere i både et kort- og langtidsperspektiv. Imidlertid vil også skaden kunne minimeres noen ganger, og det vil kunne være barnets beste at barnevernet i alle fall til en viss grad kommenterer saken. Aktuelt her blir å se på når barnevernet kan tale, og hva de i så fall kan si.

For det første må det avgjøres hvilke opplysninger som er ”alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelig”. Selv om barnevernssaken er havnet i mediene, er i de fleste tilfeller ikke alle opplysninger av betydning kommet fram i lyset. Barnevernet må her se nærmere på *hvilke opplysninger* det er som er blitt offentliggjort.

Eksempelvis vil en families avsløring av at de har kontakt med barnevernet ikke være annet enn å gjøre alminnelig kjent at denne kontakten foreligger. I forhold til der det er kommet fram feilopplysninger tilsier hensynet til barnet at barnevernet bør kunne gå ut og kommentere at de framkomne opplysninger ikke medfører riktighet. Dette får støtte i rundskriv Q-24/2005.⁶⁸ Barnevernet vil med dette altså bekrefte kontakt mellom dem og familien, men dette vil være opplysning som i seg selv allerede er blitt ”alminnelig kjent” etter fvl. § 13 a nr. 3. Av hensyn til barnet bør barnevernet her altså kunne korrigere feil framfor å forholde seg taus, dersom dette vil være til beste for barnet.

Hensynet til barnet tilsier at også nærmere bestemte alminnelig kjente opplysninger ikke alltid bør imøtegås av barnevernet i mediene. Ironisk nok kan det tenkes at foreldre som går ut i media har nettopp dette på minnet ved å gå ut med sin sak – de vet at barnevernet antakelig ikke vil imøtegå kritikken, i alle fall ikke ved å gå ut med hele sannheten, med det for øyet og ”renvaske seg selv” for eksempel i lokalmiljøet. I forhold til slike tilfeller vil barnevernet likevel ha muligheten til å imøtegå kritikk ved å si at ikke alle sidene i saken er kommet fram. Her har barnevernet også en mulighet til å gi media helt generelle opplysninger om

---

⁶⁷ Sml. Rundskriv Q-24, 2005 s. 23.

⁶⁸ Rundskriv Q-24/2005, s. 23.

regelverket og saksbehandlingen, om vilkår for det aktuelle tiltaket, og at de aktuelle skjønnsmessige vurderinger som loven krever har funnet sted.⁶⁹

I forhold til dette må også nevnes at avissaker ikke er noe som eksisterer kun på papir lengre, og som er et ”blaff” i nyhetsbildet. Barnet selv, og alle som kjenner saken, vil i større grad kunne finne fram til sin sak i ettertid ved et enkelt tastetrykk. Uttalelser vil kunne ligge ute ”på nett” i all framtid. Også av en slik grunn er det viktig at barnevernssaker som kommenteres av barnevernet, kommenteres med stor varsomhet.

3.2.5 Anonymisering

Der taushetsbelagte opplysninger anonymiseres vil vernet til den eller de som har krav på taushet fra barnevernet være varetatt. De hensyn som ligger til grunn for barnevernets taushetsplikt gjør seg derfor ikke gjeldende.

Fvl. § 13a nr. 2 bestemmer at taushetsplikten etter fvl. § 13 ikke er til hinder for at ”opplysningene brukes når behovet for beskyttelse må anses varetatt ved at de gis i statistisk form eller ved at individualiserende kjennetegn utelates på annen måte.”

For å bruke ellers taushetsbelagte opplysninger kreves med andre ord en tilstrekkelig anonymisering av den som har krav på taushet. Ordlyden i bestemmelsen, at opplysningene i slike tilfeller vil kunne ”brukes”, innebærer at barnevernet etter tilstrekkelig anonymisering kan konferere med andre personer og etater for å be om råd i en spesiell sak.⁷⁰ Anonymiserte opplysninger vil også kunne brukes for eksempel i forbindelse med ”foredragsvirksomhet, i rapporter eller andre publikasjoner.”⁷¹

Det er imidlertid et krav at alle individualiserende kjennetegn er utelatt ved bruken av opplysningene, slik at det ikke må kunne være mulig å koble saken opp mot den eller de det gjelder. Selv om direkte identifiserende fakta som navn og adresse er utelatt, vil det kunne være andre omstendigheter ved barnevernssaken som gjør det mulig å forstå hvem saken gjelder. Dette vil kunne gjelde spesielt aktuelt i små lokalsamfunn. I slike tilfeller kan det ikke sies at ”behovet for beskyttelse må anses varetatt” etter fvl. § 13a nr.2.

---

⁶⁹ Rundskriv Q-24/2005, s. 23.

⁷⁰ Se også 3.2.2 om *opplysninger til andre forvaltningsorganer*.

⁷¹ Elisabeth Gording Stang, *Taushetsplikt eller talerett?*, tidsskriftet Norges Barnevern nr. 2, 2004, s. 25.

Utilstrekkelig anonymisering vil ikke bare være i strid med bestemmelsen, men vil også kunne være en ekstra belastning for den eller de barn og familier opplysningene angår. Barneverntjenesten må her utvise stor forsiktighet ved anvendelsen av bestemmelsen, og ikke ta i bruk slike opplysninger der de ikke vil kunne anonymisere de involverte på en god nok måte. Dette får støtte i et rundskriv om barnevernet og taushetsplikten, opplysningsretten og opplysningsplikten.⁷²

At opplysningene kan brukes slik etter anonymisering vil kunne være gunstig for eksempel for å gi en fullgod undervisning og innføring i barnevernssaker, for å kartlegge barneverntjenestens framtidige behov, eller for å gi en oversikt over barnevernets arbeid. Der tilstrekkelig anonymisering er foretatt vil det som ellers ville være taushetsbelagte opplysninger kunne bidra positivt - ved å evaluere og skape en bedre barnevernstjeneste, og på den måten bidra til at flere barn får den best mulige hjelp.

---

⁷² Rundskriv Q-24/2005, s. 17.

4 Noen særlige problemstillinger/utfordringer

4.1 Forholdet til de med opplysningsplikt

4.1.1 Innledning

Idet denne oppgaven er en redegjørelse av barnevernets taushetsplikt, og dets mulighet til kommunikasjon med andre enn sakens parter, har jeg i utgangspunktet avgrenset oppgaven mot andre myndigheters plikt til å gi opplysninger til barnevernet. For å illustrere stillingen barnevernet står i som offentlig myndighet, med tanke på retten til å motta opplysninger for å kunne gjøre et best mulig arbeid, skal jeg likevel kort se nærmere på dette her.

Bvl. § 6-4 hjemler opplysningsplikten andre offentlige myndigheter har til barnevernet. Til sammenlikning har barnevernet i liten grad opplysningsplikt til andre.⁷³

Barnevernet er avhengig av å få opplysninger om barn som lever under vanskelige forhold, bare slik vil flest mulig barn få riktig hjelp til rett tid. Reglene om opplysningsplikten andre har til barnevernet understreker viktigheten av at barnevernet mottar nødvendig informasjon for å kunne hjelpe barn.

4.1.2 Offentlige myndigheter

For at barnevernstjenesten skal kunne utføre et godt arbeid, er den avhengig av å kunne motta opplysninger fra andre offentlige myndigheter som kommer i kontakt med barn. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at det i 2006 var offentlige myndigheter som til å begynne med tok opp saken i like over halvparten av tilfellene.⁷⁴

Etter bvl. § 6-4 plikter altså andre offentlige myndigheter å gi nærmere bestemte opplysninger til barnevernet. Etter bestemmelsen skal imidlertid innhenting av opplysninger ”så langt som mulig skje i samarbeid med den opplysningene gjelder eller slik at vedkommende har kjennskap til innhenting”, jf. første ledd.

---

⁷³ I de fleste tilfeller har barnevernet en adgang, ikke en plikt, til å gi taushetsbelagte opplysninger videre. Med andre ord en *opplysningsrett*. Etter bvl. § 6-7 tredje ledd andre og tredje pkt. bestemmer imidlertid at barnevernet har opplysningsplikt til sosialtjenesten ved mistanke om at gravid kvinne misbruker rusmidler. Dette også etter pålegg om slik opplysning fra sosialtjenesten.

⁷⁴ <http://www.ssb.no/emner/03/03/10/barneverng/tab-2007-09-05-10.html>.

Av hensyn til barnet er det av grunnleggende betydning å hente inn opplysninger i samarbeid med familien for å få riktigst mulig informasjon. Samarbeid med familien vil også bidra til at denne føler seg tatt alvorlig, og ikke maktesløse, ved at viktige beslutninger tas over hodet på dem.⁷⁵ Et samarbeid som er bygget på gjensidig tillit mellom barnevern og foreldre, vil også kunne skape tilliten og tryggheten som trengs for gi fra seg opplysninger om barnets og sin egen situasjon.⁷⁶ Et grunnleggende hensyn bak bestemmelsens første ledd er også at et samarbeid med den aktuelle familien/barnets foreldre vil føre til at spredningen av sensitive opplysninger skjer i minst mulig grad.

Ordlyden i bestemmelsen, at opplysninger skal innhentes ”så langt som mulig” i samarbeid med den saken gjelder, peker på det at det ikke alltid er like gode muligheter for dette. Det kan tenkes tilfeller der foreldrene forsøker å sabotere saken ved å være lite samarbeidsvillige. Barnevernet bør likevel forsøke på et samarbeid i forbindelse med innhenting, før andre måter å innhente opplysninger på blir iverksatt.

Bvl. § 6-4 andre ledd bestemmer at ”offentlige myndigheter skal av eget tiltak, uten hinder av taushetsplikt, gi opplysninger til kommunens barneverntjeneste når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt (...), eller når et barn har vist vedvarende alvorlige atferdsvansker (...)” jf. bvl. §§ 4-10, 4-11, 4-12 og 4-24. Opplysningsplikten er således knyttet til de mer alvorlige tilfeller, og den vil også gjelde hver enkelt ansatt i den offentlige myndighet, og ”er ikke begrenset til et ansvar for selve etaten eller organet.”⁷⁷ Det er dermed den enkelte ansattes ansvar å gi slik opplysning loven krever.

Bvl. § 6-4 tredje ledd hjemler opplysningsplikten nærmere bestemte yrkesgrupper har. Flere av disse, som helsepersonell, har en profesjonsbestemt taushetsplikt⁷⁸, men har likevel opplysningsplikt til barneverntjenesten. For helsepersonells vedkommende fremgår deres opplysningsplikt til barneverntjenesten av hlspl. § 33. At helsepersonell har opplysningsplikt til barnevernet, setter hensynet til et barns beste foran hensynet til et godt tillitsforhold

---

⁷⁵ Elisabeth Gording Stang, *Taushetsplikt eller talerett?*, tidsskriftet Norges Barnevern nr. 2, 2004, s. 23.

⁷⁶ Njål Wang Andersen, *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål (FAB) – 2008 – nr.1 – ”Melde- og opplysningsplikt overfor barneverntjenesten”*, s. 49.

⁷⁷ Kari Ofstad og Randi Skar, *Barnevernloven med kommentarer*, 4.utg. Oslo 2004, s. 280.

⁷⁸ Jf. pkt. 3.1.2.

mellom behandler og klient. Yrkesgrupper som ikke har opplysningsplikt til barnevernet er prester og advokater.⁷⁹

Plikten for andre offentlige myndigheter til å gi opplysninger om nærmere bestemte forhold til barnevernet, understreker viktigheten av at barnevernet får kjennskap til barn som lever slik. Opplysningsplikten etter bvl. § 6-4 vil kunne sørge for at barnevernet får slik kunnskap så tidlig som mulig, og denne plikten hviler på synet om at barnevernet har grunnleggende og gode faglige forutsetninger for å kunne gi riktig hjelp til utsatte barn. For å kunne avdekke omsorgssvikt og/eller atferdsvansker hos unge, er barnevernet derfor avhengig av at offentlige myndigheter som kommer i kontakt med barn, så som skoler, barnehager m.m., melder fra om slike forhold.⁸⁰

En viktig begrunnelse for reglene om opplysningsplikt, er også viktigheten av dokumentering av de opplysninger som er avgjørende for å sette i verk aktuelle tiltak til hjelp for barnet. For å få et godt beslutningsgrunnlag er det viktig at all relevant informasjon er tilgjengelig. Som en følge av barnevernets omfattende hjemler for tiltak, med tilhørende skjønnsutøvelse, må det stilles meget strenge grundighetskrav med tanke på utredningen av den aktuelle sak.⁸¹

Etter bvl. § 6-4 andre ledd inntre opplysningsplikten når den offentlige myndighet har *grunn til å tro* at barn lider under de forhold som nevnt i bestemmelsen. En feilvurdering, hvor situasjonen ikke var like alvorlig for barnet som først antatt, vil ikke kunne være et brudd på taushetsplikten. Opplysningsplikten knytter seg også til et bestemt barn, og offentlige myndigheter har ikke etter bestemmelsen hjemmel til å gi barneverntjenesten opplysninger om grupper av barn i risikogrupper.⁸²

At offentlige myndigheters taushetsplikt vil vike i forhold til bvl. § 6-4, er likevel ikke helt uproblematisk. Av personvern hensyn bør den enkeltes privatliv respekteres, dette er en helt grunnleggende verdi den enkelte har.⁸³ At vilkåret for at opplysningsplikten skal inntre er at den offentlige myndighet har ”grunn til å tro...”, betyr at terskelen for at plikten inntre ligger forholdsvis lavt. Dette vil som nevnt kunne medføre at videreformidling av sensitiv

---

⁷⁹ Ofstad og Randi Skar, *Barnevernloven med kommentarer*, 4.utg. Oslo 2004, s. 281.

⁸⁰ Njål Wang Andersen, Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål (FAB) – 2008 – nr.1 – ”Melde- og opplysningsplikt overfor barneverntjenesten”, s. 29.

⁸¹ Njål Wang Andersen, Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål (FAB) – 2008 – nr.1 – ”Melde- og opplysningsplikt overfor barneverntjenesten”, s. 30.

⁸² Ofstad og Randi Skar, *Barnevernloven med kommentarer*, 4.utg. Oslo 2004, s. 282.

⁸³ Jf. pkt. 2.2.

informasjon vil kunne skje også i de tilfeller den ansatte i den offentlige myndighet ikke hadde grunn god nok til å tro.

Hensynet til å gi barn den best mulige hjelp må imidlertid veie tyngre enn hensynet til privatlivets fred, og den taushetsplikt andre offentlige myndigheter ellers har. Offentlige myndigheters opplysningsplikt til barneverntjenesten understreker på denne måten viktigheten av at barneverntjenesten kommer til kunnskap om/mottar opplysninger om barn som lever under problematiske forhold som kan skade deres helse og utvikling. Denne opplysningsplikten understreker også det at barneverntjenesten står i en spesiell stilling som organ i forhold til det å *motta* opplysninger, kontra det å *gi ut* opplysninger.

Etter bvl. § 6-4 andre ledd tredje punktum vil offentlige myndigheter også ha opplysningsplikt ”etter pålegg fra de organer som er ansvarlige for gjennomføringen av loven”.

Det er etter dette klart at barneverntjenesten har gode muligheter for å komme til kunnskap om barn som lever under vanskelige forhold, fra andre myndigheter som regelmessig er i kontakt med barn. At slike opplysninger ”så langt som mulig” skal innhentes i samarbeid med den saken gjelder, jf. bvl. § 6-4 første ledd, tar også hensyn til at familier som har det vanskelig først og fremst bør få anledning til å gi opplysningene selv.

4.1.3 Private

Alle mennesker kommer i sitt dagligliv i kontakt med barn og unge. En naturlig følge av dette er at også privatpersoner kan bli oppmerksom på barn som lever under vanskelige forhold. For at flest mulig barn skal få den hjelp de trenger, er barnevernet avhengig av at også private mennesker som blir oppmerksom på at barn som lever under forhold som kan være skadelig for deres helse og utvikling melder fra om dette. Problemstillingen her blir hvilken plikt private har til å melde fra om dette, samt hvilke opplysninger barnevernet i slike tilfeller plikter å gi tilbake.

For privatpersoner gjelder ingen taushetsplikt om det de kommer til kunnskap om, og de kan derfor inngi melding til barnevernet om de forhold de måtte ønske. Samtidig har de heller ingen lovpålagt plikt til å gi barnevernet opplysninger om barn som lever under skadelige forhold, og kan dermed velge å tie om disse forhold.

Der en privatperson inngir bekymringsmelding til barnevernet, blir spørsmålet imidlertid hvorvidt barnevernet plikter å tie eller tale om de forhold det får melding om, i form av for eksempel tilbakemeldinger. Enten for på den måten å skaffe til veie ytterligere relevant informasjon, eller for å vise melder at barnevernet følger opp bekymringsmeldingen.

Barnevernet skal ved mottatt bekymringsmelding følge opp denne. Etter bvl. § 4-2 skal barneverntjenesten ”snarest, og senest innen en uke, gjennomgå innkomne meldinger og vurdere om meldingen skal følges opp med undersøkelser etter § 4-3.” Slik undersøkelse skal etter bvl. § 4-3 andre ledd ”gjennomføres slik at den minst mulig skader noen som den berører, og den skal ikke gjøres mer omfattende en formålet tilsier.” Det skal videre etter bvl. § 4-3 andre ledd andre punktum ”legges vekt på å hindre at kunnskap om undersøkelsen blir spredt unødige.” Denne bestemmelsen må ses i sammenheng med bvl. § 6-4 første ledd om at ”opplysninger skal så langt som mulig innhentes i samarbeid med den saken gjelder eller at vedkommende har kjennskap til innhentingene.”

Barnevernet skal etter dette skaffe til veie nødvendig informasjon i behandlingen av bekymringsmeldingen ved undersøkelser, og så langt som mulig i samarbeid med den familie opplysningene gjelder. De forhold barnevernet ved slik undersøkelse kommer til kunnskap om vil være taushetsbelagt, og hindrer barnevernet i å bruke denne informasjonen for å innhente ytterligere relevant informasjon fra den privatperson som innga meldingen. Dette for å hindre unødige spredning av sensitiv informasjon.

Barnevernets taushetsplikt begrenser etter dette dets muligheter til tale ovenfor den som har inngitt bekymringsmelding. Dermed har altså ikke privatpersoner som inngir bekymringsmelding til barnevernet krav på å få vite hvordan meldingen blir fulgt opp. Barnevernets taushetsplikt vil imidlertid kunne vike der opplysningene gjelder samtykker i at de frigis, jf. fvl. § 13 a nr. 1. Slik vil privatpersonen kunne få nærmere informasjon om saken. Der slikt samtykke ikke foreligger, vil privatperson som inngir melding med andre ord ikke ha krav på tilbakemelding i forhold til barnets situasjon.

Barnevernet bør likevel utvise respekt for melder ved i slike situasjoner å gi tilbakemelding om at meldingen er mottatt og blir behandlet i henhold til barnevernloven.⁸⁴ Slik tilbakemelding er ikke bare å utvise melder respekt, det vil også kunne virke beroligende på ham. Slik vet han at barnevernet vurderer situasjonen på betryggende måte, og at saken blir

---

⁸⁴ Rundskriv Q-24/2005, s. 21.

fulgt opp. Dette vil også virke tillitskapende utad blant folk, ved at barnevernet viser at bekymringsmeldinger blir fulgt opp. Tilbakemelding ut over det ovenfor nevnte skal barnevernet altså ikke gi privat melder.

4.2 Forholdet til media – barnevernets dilemma

4.2.1 Innledning

Mange barnevernssaker havner i mediernes søkelys, jf. også pkt. 3.2.3. Barnevernets taushetsplikt byr på utfordringer i barnevernets møte med mediene.

Mediene spiller samfunnsmessig en viktig rolle, og en fri og uavhengig presse er en målsetning i et demokratisk samfunn. Samtidig er ytringsfrihet en grunnleggende menneskerettighet, jf. EMK art. 10.⁸⁵ Mediene har samtidig en viktig funksjon som kontrollorgan i samfunnet.

Medienes egen ”Vær varsom”-plakat⁸⁶, vedtatt av Norsk presseforbund, gir medieaktørene interne etiske retningslinjer å forholde seg til ved dekningen av nyhets saker. Innledningsvis i denne slås det fast at ”presseetikken gjelder hele den journalistiske prosessen, fra innsamling til presentasjon av det journalistiske materialet”.

”Vær varsom”-plakatens pkt. 1.2 slår fast medias rolle som informant, debattør og samfunnskritiker, men understreker at ”pressen har et spesielt ansvar for at ulike syn kommer til uttrykk”.

I forhold til barneverntjenesten kan dette være problematisk. Det har sin begrunnelse i at det i saker om barn som oftest kun finnes en part, og dermed kun en ”side av saken” mediene har mulighet til å fremstille. Den andre part, barnevernet, er bundet av sin taushetsplikt. Selv der den aktuelle part samtykker i en opphevelse av barnevernets taushetsplikt kan, som vist i punkt 3.2.2, ”fylkesmannen eller departementet bestemme at opplysninger skal være undergitt taushetsplikt, selv om foreldrene har samtykket i at de gjøres kjent”, jf. bvl. § 6-7 fjerde ledd.

Dernest er slike saker uansett vanskelige, fordi de omhandler en sårbar part, det aktuelle barnet. Hensynet til barnet tilsier at det så langt det lar seg gjøre, skånes mot ytterligere

---

⁸⁵ Europeiske menneskerettskonvensjon 21. Mai nr. 30 1999.

⁸⁶ http://presse.no/Spesial/Skjulte_artikler/?module=Articles;action=Article.publicShow;ID=243;

påkjenninger, ved å bli en ”kasteball” i mediene. Der barnets foreldre ikke tar tilstrekkelig hensyn til at barn i slike saker er i en allerede sårbar situasjon, er det viktig at barnevernet tar de riktige forholdsregler, og håndterer situasjonen på en så god måte som mulig, ut fra de muligheter barnevernet her har i forhold til det å tale eller tie.

Det vil i det følgende bli vist til eksempler der barnevernssaker havner i mediene, og en medieundersøkelse gjennomført for å finne ut hvordan barnevernet fremstilles i mediene. Deretter vil det bli sagt litt om barnets beste i forhold til en mediesituasjon.

4.2.2 Medieeksempler

Ved et søk i avisartikler og på ulike internettforum gis et inntrykk av at det verserer mange sensitive ”sensasjonssaker” når det gjelder barnevernet. Den såkalte ”Kvæningen-saken” er en av norgeshistoriens mest omtalte barnevernssaker, og dreide seg om en mor fra Kvæningen kommune i Troms fylke som i 2002 ble fratatt omsorgen for sine barn, angivelig på bakgrunn av et svakt resultat på en IQ-test. Saken ble slått stort opp i media, og skapte stor debatt.⁸⁷ Kritikken mot barnevernet haglet, og både ukjente mennesker og profilerte kjendiser stod fram med sin støtte til moren. I forbindelse med saken stod blant annet den profilerte skuespillerinnen Wenche Foss offentlig fram med sine støtteerklæringer, gjennom uttalelser som ”kjære lille vene, du må ikke gi opp.”⁸⁸

Også ulike nettgrupper er dannet, med det formål å ”kjemp mot barnevernet”. Eksempler er nettstedet ”Redd barna våre. Bli med . Kjemp mot menneskerettighetsbruddene mot familiene!”⁸⁹ Et annet nettsted skriver om ”skadedyrene i barnefjernet”.⁹⁰ Et nettverk ledet fra

---

⁸⁷ I forbindelse med saken, se eksempelvis <http://www.dagbladet.no/nyheter/2002/09/27/349885.html>. (Publisert på dagbladet.no 27.09.02, lesedato 04.04.08) Denne saken var fremstilt i svært mange aviser, både i lokal- og landsdelaviser, samt i de riksdekkende avisene. I tillegg fikk saken bred dekning i ukeblader, TV og på radio. ”Kvæningen-saken” slik den framstod i media er også grundig drøftet i en bok av Wenche Figenschow m.fl., *Barnevern – medier og juss*, 1.utgave Tromsø 2005.

⁸⁸ <http://www.dagbladet.no/nyheter/2003/10/01/379830.html>. (Publisert på dagbladet.no 01.10.2003, lesedato 08.04.08)

⁸⁹ <http://forum.r-b-v.net/viewtopic.php?p=7702&sid=b23f8246afa7632cd891ba340abfdd72>. (Lesedato 04.04.08)

⁹⁰ <http://kristinbrataas.ning.com/forum/topic/show?id=1998500%3ATopic%3A742>. (Lesedato 04.04.08)

Bergen har tatt i bruk svartelisting av ansatte i barnevernet, for å få fjernet ”bandittene”.⁹¹ Private har med andre ord gode muligheter til å ytre seg.

Nytt av vår tid er også at det er mulig å publisere filmklipp på nettsteder som er åpne for alle og som tillater dette. Her blir ikke ”Vær Varsom”-plakaten praktisert, og som oftest er det foreldrene selv som er ”redaktørene”, og som også identifiserer barnet/familien. Dette vil kunne være belastende og få negative konsekvenser for det aktuelle barnet på både kort og lang sikt.

Når det gjelder den nevnte ”Kvæningen-saken” er denne et eksempel på hvordan en barnevernssak i mediene kan få et svært ensidig fokus. Mediene konsentrerte seg om den nevnte IQ-testen, selv om denne testen ikke var avgjørende for vedtaket om omsorgsovertakelse. Hele omsorgssituasjonen til denne familien var lagt til grunn ved vedtaket. Barnevernet forsøkte å meddele til mediene at IQ-testen ikke var årsaken til omsorgsovertakelsen, men opplevde at mediene i sin framstilling klippte dette bort.⁹² Saken ble en ”toppnyhet” i nyhetsbildet, og mediene ”spilte på lag” med kvinnen som var fratatt sine barn. Kritikken mot barnevernet haglet i kjølvannet av denne saken.

Denne saken illustrerer på mange måter en typisk barnevernssak som havner i mediene: Kun den ene siden kommer fram, noe som ender med at saken får et feil fokus og en meget skjev fremstilling. De aktuelle barna skjermes i svært liten grad, både på TV og i aviser. Som publikum danner folk seg en mening om både den aktuelle sak, og om barnevernet, på bakgrunn av fremstillingen.

Spørsmålet blir her om barnevernet kunne håndtert denne, og andre barnevernssaker annerledes?

Barnevernslederen i ”Kvæningen-saken” uttalte seg ikke til media i forbindelse med saken, i det hun ville skåne barna og deres foreldre. Hun fryktet dette ville medføre en skjev vinkling av saken, men valgte å vise til taushetsplikten.⁹³ Hun og kollegene mente folk flest kom til å forstå at de hadde opptrådt i henhold til lovverket i denne saken, og mente det ville være korrekt opptreden å vise til den plikt de hadde til å tie.⁹⁴ Denne forståelsen for lovverket

---

⁹¹ http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/nrk_hordaland/3572494.html (Lesedato 05.04.08)

⁹² <http://www.dagbladet.no/nyheter/2005/01/23/421132.html>. (Publisert på dagbladet.no 23.01.2005, lesedato 04.04.08)

⁹³ Wenche Figenschow m.fl., *Barnevern – medier og juss*, 1.utgave Tromsø 2005, s. 47 og 78.

⁹⁴ Wenche Figenschow m.fl., *Barnevern – medier og juss*, 1.utgave Tromsø 2005, s. 79.

uteble imidlertid blant mange, og saken medfører stor negativ oppmerksomhet rettet mot barnevernet. I forbindelse med saken mottok barnevernet i Kvænangen en hel del sjikanerende oppringninger og trusler.⁹⁵

Barnevernet viste altså kun til taushetsplikten i denne saken. Dette medførte at opplysningene som framkom i saken, kom fra familien og media. Flere av de fremkomne opplysningene medførte heller ikke riktighet, og fokuset var ensidig.

Det kan spørres om saken kunne fått en annen vinkling, og blitt framstilt mer balansert, dersom barneverntjenesten hadde gått mer ”aktivt” ut. Uten å komme med nye opplysninger kunne barnevernet gått ut og kommentert/korrigert feilopplysninger. Eventuelt understreket at vesentlige opplysninger i saken ikke var kjent. Barnevernet hadde også hatt muligheten til å understreke at saken var blitt behandlet i tråd med regelverket.⁹⁶ Slik ville barnevernet overholdt taushetsplikten, og samtidig hindret det ensidige fokus saken fikk. I forhold til dette er det av stor betydning at den/de barnevernsansatte kjenner regelverket, slik at dette blir brukt på best mulig måte.

Det er uansett slik at selv om barnevernet hadde håndtert saken annerledes, og dermed gitt saken mer ”balanse”, er det ikke sikkert mediene ville gjort det. Barnevernet har ikke garanti for at saken blir balansert framstilt selv om de gjør så godt de kan for å fremme dette. Om medienes håndtering av barnevernssaker, se imidlertid pkt. 4.2.4.

4.2.3 **Medieundersøkelse**

I forbindelse med min fremstilling er det interessant og se hen til en konkret undersøkelse omkring media versus barnevernet.

På oppdrag fra Statens barnevern og familievern undersøkte Sentio AS i april-juni 2004 hvordan barnevernssaker ble presentert i mediene.⁹⁷ Formålet var å kartlegge på hvilken måte barnevernssaker ble presentert i ulike aviser, og arbeidshypotesen forut for undersøkelsen var at barnevernet i flesteparten av tilfellene ble negativt framstilt. Hensikten med undersøkelsen

---

⁹⁵ Wenche Figenschow m.fl., *Barnevern – medier og juss*, 1.utgave Tromsø 2005, s. 80 og 81.

⁹⁶ Se også drøftelsen om ”alminnelig kjent” under pkt. 3.2.4, samt rundskriv Q-24/2005, s. 23.

⁹⁷ http://www.bufetat.no/kommstrat/filestore/Kommstrat_hndbok/Undersokelser/Medieanalysen.pdf.

var at Barne- og familiedepartementet ønsket å utvikle informasjonsstrategien ”Et mer åpent barnevern”⁹⁸, for å være forberedt på og ha en mer bevisst holdning til interesse fra mediene.⁹⁹

Undersøkelsen fant å støtte hypotesen med et negativt fokus på, og en emosjonell fremstilling av barnevernet. Hypotesen om uheldig kildebruk; at oppslagene i stor grad baserer seg på informasjon som kommer fra den ene part, støttes også av analysen. Det er i all hovedsak et ensidig fokus i de undersøkte oppslag, basert på uttalelser fra de berørte parter. Barnevernet hadde kun uttalt seg i 19 % av artiklene i undersøkelsen, og da først og fremst i saker hvor barnvernet i seg selv var i hovedfokus med tanke på økonomi, nedskjæringer, tiltak og omorganisering. Der barnevernet hadde uttalt seg om spesifikke saker var det ved å vise til prosedyrer og taushetsplikten.¹⁰⁰

Undersøkelsen fant at det var en tendens til at de artiklene hvor barnevernet hadde uttalt seg fremsto som mer positive, nøytrale, balanserte og ikke minst saksorienterte i forhold til de saker der barnevernet hadde forholdt seg taus. Undersøkelsen viste også at det var en viss forskjell i hvordan de ulike avisene dekket barnevernssaker. 71 % av artiklene om denne typen saker kom fra regionavisene, 27 % fra riksavisene, og kun 2 % fra lokalaviser.¹⁰¹ Dette kan muligens henge sammen med at mediene på lokalplan er sitt ansvar bevisst, med tanke på at det under små forhold er lett å vite hvem saken gjelder, og dermed viktig av hensyn til barnet/barna å være varsom med å omtale slike saker, jf. ”Vær varsom”-plakatens pkt. 4.8.

Ut fra denne undersøkelsen kan det leses at det er positivt at barnevernet i kontakt med media *taler* fremfor å *tie*, selv om det ”kun” skulle være ved å vise til prosedyrer og taushetsplikt.

Hvilke nærmere opplysninger barnevernet kan komme med må vurderes opp mot eventuelt samtykke, og/eller hva som er alminnelig kjent, vurdert opp mot barnets beste i den aktuelle situasjonen.¹⁰² Barnevernet bør utover dette komme med rettelser på feil i mediefremstillingen. Forsiktighet må utvises ved ikke å offentliggjøre opplysninger som ikke allerede var kjente.¹⁰³

---

⁹⁸ Mer om kommunikasjonsstrategien i pkt. 4.2.4.

⁹⁹ http://www.bufetat.no/kommstrat/filestore/Kommstrat_hndbok/Underskelser/Medieanalysen.pdf, s. 2.

¹⁰⁰ http://www.bufetat.no/kommstrat/filestore/Kommstrat_hndbok/Underskelser/Medieanalysen.pdf, s. 18.

¹⁰¹ http://www.bufetat.no/kommstrat/filestore/Kommstrat_hndbok/Underskelser/Medieanalysen.pdf, s. 15.

¹⁰² Jf. pkt. 3.2.3 og 3.2.4.

¹⁰³ Dette støttes i rundskriv Q-24/2005 s. 23.

4.2.4 Barnets beste i mediesituasjon

Ut fra det stadig større mediefokuset som barnevernssaker utsettes for kan det være grunn til å spørre hvem sitt ansvar det er å ivareta hensynet til barnets beste i mediefremstillinger av barnevernet, når en barnevernssak først har havnet i mediene.

Først og fremst ligger et stort ansvar på den eller de foreldre som velger å kontakte mediene med sin sak. De kjenner til den virkelige ”versjonen”, og har et ansvar for at deres barn ikke lider unødig last som følge av medieeksponering. Det vil kunne være mulig å komme med saklig kritikk av barnevernet, uten å komme med sensitiv informasjon rundt barnet og familien, som igjen vil kunne være til ytterligere skade for det involverte barnet.

Det er imidlertid på det rene at mange foreldre som eksponerer sin sak i mediene ikke har tenkt godt gjennom konsekvensene av denne handlingen. Barnet vil kunne ta ytterligere skade av å bli eksponert på denne måten. Foreldrene kan her tvert i mot synes å mene at dette er en handling som vil gagne deres sak, og på den måten være til det beste for familien deres. Holdningen til hva som er å anse som barnets beste, kan slik være svært avvikende fra hva som faktisk vil være det.

Barnevernet skal arbeide for at behandlingen av barnevernssaker skjer til det beste for barnet. Der slike saker havner i media, kan det spørres om ikke barnevernet her bør ta ansvar for at dekningen av saken skjer på den best mulige måte ut fra situasjonen. Saker om barn er kompliserte, og det må dermed vurderes hva som er det enkelte barns beste i den konkrete situasjonen. Mer generelt er det imidlertid viktig at barnevernet har et klart forhold til hvilke muligheter de har til å tale, og hvor de må tie, når saken først har havnet i mediene. Taushetspliktsreglene må derfor kjennes grundig av de barnevernsansatte, og det må være klart hvilke muligheter barnevernet har til å tale her. Slik vil barnevernet kunne ta best mulig hensyn til barnet med det utgangspunktet de har.

Det har tidligere vært mangel på et konkret ”arbeidsverktøy” for barnevernsansatte, i forhold til hvordan de kan opptre ved medieomtale. Det har altså utviklet seg et behov for en avklaring i forhold til barnevernets forhold til mediene, sett fra barnevernets side. På denne bakgrunn utarbeidet Barne- og likestillingsdepartementet en kommunikasjonsstrategi for barnevernet 2005-2007, ”Et åpnere barnevern”.¹⁰⁴ Denne kommunikasjonsstrategien har som

---

¹⁰⁴ Jf. bakgrunnen for medieundersøkelsen omtalt i pkt. 4.2.3. Se <http://www.bufetat.no/kommstrat/?module=Articles;action=ArticleFolder.publicOpenFolder;ID=943>.

formål å skape et åpnere, og dermed bedre, barnevern. Strategien er tenkt som et praktisk arbeidsverktøy for barnevernsansatte, med tanke på hvordan de skal praktisere taushetspliktreglene i lys av en ”åpent barnevern”- målsetning. I strategien blir det påpekt at verden ikke er statisk, slik de utfordringer barnevernet står ovenfor med tanke på kommunikasjon heller ikke er det. Deler av strategien vil derfor kunne bli endret med tiden. Strategien er på et stadium hvor fortsatt arbeides med, for med dette å skape et bedre og åpnere barnevern til beste for barna og de familier som blir berørt.

Heftet ”Når journalisten ringer”¹⁰⁵ er et ledd i denne kommunikasjonsstrategien, og gir helt konkrete råd med tanke på den barnevernsansattes møte med mediene, og barns beste i denne situasjonen. Helt generelt gir heftet råd om at barnevernet går ut med mer informasjon i fredelige tider, ved å gå ut med fakta om barn og unges oppvekstsituasjon, og hvilke utfordringer barnevernet står ovenfor knyttet til dette. Videre bør barnevernet fortelle om utviklingen innen etaten, med tanke på undersøkelsessaker, meldinger, m.m.

Når det kommer til kritiske saker understreker heftet at barnevernet har et ansvar for å få fram barnets perspektiv i saken: Der barnevernet tier, vil ikke barnets interesser nødvendigvis bli tilstrekkelig ivaretatt.

De som arbeider i mediene har også et stort ansvar ved dekningen av saker som omhandler barn. ”Vær varsom”-plakatens pkt. 4.8 understreker viktigheten av at journalister tar hensyn til hvilke konsekvenser medieomtale av barn kan få for barnet. Dette gjelder også der foreldre/foresatte gir sitt samtykke til eksponering av den aktuelle sak. Det gis også føringer om at barns identitet som hovedregel ikke skal røpes i ”familietvister, barnevernssaker eller rettssaker”. Mediene tar normalt hensyn til ikke å identifisere barn her, men det hender også at barn blir identifisert i slike saker. Pressens faglige utvalg (PFU) kom i klagesak 194/02 28.01.02 til at navnebruk og lett synlige barneportretter var helt uakseptabel presentasjon av en barnevernssak i Finnmark Dagblad høsten 2002. Både navnebruk og bilder brøt klart med presseetiske regler.¹⁰⁶

Ikke bare er det viktig at media er klar over det ensidige fokuset dekningen av barnevernssaker vil kunne gi, men også ha på minnet at de berørte barna har en framtid. Foreldre som kontakter media har som nevnt ikke nødvendigvis foretatt en fornuftig

---

¹⁰⁵ http://www.bufetat.no/kommstrat/filestore/Kommstrat_hndbok/Nrjournalistenringer_A5_CMYK.pdf.

¹⁰⁶ <http://www.pfu.no/case.php?id=1307>.

vurdering av hvorvidt det å gå ut med opplysningene vil kunne skade barnet på kort eller lang sikt. I dagens gjennomsiktede samfunn vil det raskt kunne skje at barnevernssaker omhandler familier ”alle vet hvem gjelder”.

Barnevernssaker i media er en interessekonflikt mellom tre aktører; en part *vil* fortelle (familien), en part *kan* fortelle, men med reservasjoner (media), og en part må hovedsaklig *tie* (barnevernet).¹⁰⁷ Media skal sikre menneskets rett til ytringsfrihet, men må samtidig ta hensyn til den andre part som tier. Det er klart at det vil kunne være vanskelig å få til en balansert fremstilling med dette som utgangspunkt.

Et nærliggende spørsmål i forhold til mediedekningen av slike saker om barn er hvorvidt mediene bør kunne ha muligheten til å følge barnevernssaker i fylkesnemnd og rettsvesen, på den betingelse at de involverte parter blir anonymisert, på samme måte som ved dekningen av andre saker om overgrep og vold, hvor barn er involverte.¹⁰⁸ På denne måten ville dekningen av den aktuelle sak kunne bli mer balansert og få frem begge sider av saken. Dette ville kunne gitt den riktigst mulige framstilling av saken, og dermed være til beste for barnet i den aktuelle sak.

Hensyn som taler mot en slik løsning, er hensynet til barnet og familien, og hensynet til privatlivets fred. Slike saker omhandler problemer i menneskers mest private sfære, og bør etter dette ikke være grunnlag for folkeopplysning omkring barnevernet, og nærmere bestemte saker innenfor etaten.

Siden folks oppfatning av barnevernet ofte dannes på bakgrunn av medieoppslag, er det av vesentlig betydning at aktører i mediene er bevisst sitt ansvar. Det er beklagelig med mange ensartede og negative vinklinger på barnevernssaker, som har lett for å etterlate et inntrykk av et barnevern som begår mange feilvurderinger.

Medieaktører vil motsatt kunne spille en positiv rolle på vegne av barnevernet ved også å ha et politisk fokus på barnevernet, med tanke på at barnevernet er avhengig av nok ressurser for å fungere tilfredsstillende. Gjennom positiv omtale vil barnevernet også få mer generell støtte i samfunnet med tanke på anerkjennelse og årvåkenhet fra publikum, og kunne skape en saklig debatt om barnevernet.

---

¹⁰⁷ Wenche Figenschow m.fl., *Barnevern – medier og juss*, 1.utgave Tromsø 2005, s. 40.

¹⁰⁸ Se drøftelse om dette i Wenche Figenschow m.fl., *Barnevern – medier og juss*, 1.utgave Tromsø 2005, s. 42, jf. også ”Vær-varsom”-plakatens pkt. 4.8.

I en mediesituasjon er det som vist ikke mulig å plassere ansvaret for å ta hensyn til barnets beste på ett sted. Dette er et ansvar som må deles, og både de private partene, media og barnevernet må ha dette i tankene ved fremstillingen av barnevernssaker. Et godt samarbeid mellom mediene og barnevernet vil uansett være positivt for alle tre parter; media, barnevernet og familien (barnet).

Det må imidlertid pekes på at den taushet som kommer et barn til gode i en sak, likevel på sikt kan skade barnevernet. Ensidige oppslag vil kunne føre til at mennesker ikke søker hjelp i tide av frykt for barnevernet. I forhold til dette foreligger det altså kolliderende hensyn – det enkelte barns beste mot en mengde barns beste på lang sikt.

Samtidig kan det tenkes at større åpenhet rundt barnevernssaker ikke nødvendigvis vil hjelpe barnevernet likevel. Kanskje er det slik at mange mennesker leser det de vil lese, og kanskje er det ikke nødvendig å ha som mål å få avislesere til å forstå at enkelte barn kan ha det bedre en annen plass i noen tilfeller. Mange barnevernssaker er private familietragedier, og er på ingen måte noe samfunnet rundt har krav på å få innsyn i. Å balansere disse hensyn er vanskelig, og tanken bak et åpnere barnevern er god. Men å skape et åpnere og mer tillitsvekkende barnevern er ikke gjort over natten, og jeg ser for meg at dette må gjøres med et langtidsperspektiv.

5 Avsluttende vurderinger

Hensikten med oppgaven har vært å gi en redegjørelse for taushetsplikten i barnevernet. Av hensyn til barn er det av uvurderlig betydning at barnevernet verner om de sensitive opplysningene som de i sitt arbeid med kommer til kunnskap om.

Som det fremgår er det klart at bestemmelsene om taushetsplikt er strenge, men inneholder flere unntak. Reglene overlater en stor grad av skjønnsmessige vurderinger over på de barnevernsansatte som skal praktisere disse i det virkelige liv. Dette er vurderinger som kan være krevende å ta, i det hensynet til for eksempel privatlivets fred og et tillitsfullt forhold til barnet og familien, må avveies mot hensynet til hva som vil være det enkelte barns beste. Det er etter dette av stor betydning at den enkelte barnevernsansatte kjenner regelverket godt, og er fortrolig med dette. Fortrolighet med bestemmelsene om taushetsplikten vil også kunne føre til at reglene blir praktisert på samme måte innad i barnevernet.

Barnevernet har etter lovgivingen gode muligheter til å innhente et samtykke til frigivelse av ellers taushetsbelagte opplysninger fra barnets foreldre, og også det barn som er part i saken, med tanke på å gi fra seg opplysninger. Slik vil barnevernet kunne tale framfor å tie uten å bryte taushetsplikten. Ved å innhente slikt samtykke vil barnevernet også kunne skape et bedre samarbeid med både foreldre og andre forvaltningsorganer som vil være til beste for barnet i større grad. De problemene barneverntjenesten skal søke å løse er i de fleste tilfeller av en slik art at de ikke lar seg løse over natten, og dens arbeid krever et grunnleggende godt samarbeid med den involverte familien. Det å innhente opplysninger i samråd med de som opplysningene gjelder vil derfor kunne ivareta tilliten mellom barnevern og familie, og med dette kunne lette et slikt framtidig samarbeid.

Barnevernet kan også, til en viss grad, kommunisere utad mot media og publikum uten å komme på kant med taushetspliktsreglene. Det vil kunne være til det gode for barneverntjenesten å gi mennesker et innblikk i deres arbeid, siden dette er noe som vil kunne virke tillitskapende blant mennesker. Viktigst her er uansett hensynet til det enkelte barns beste. Selv om barnevernet har muligheter for åpenhet etter lovgivningen, kan aldri hensynet til åpenhet/tillit kunne prioriteres framfor hensynet til det barn saken gjelder.

Opplysningene barnevernet arbeider med må og skal behandles med forsiktighet. Men ved å gi ut informasjon og opplysninger der dette er mulig, vil også tilliten til barneverntjenesten kunne styrkes. Tillit til barneverntjenesten er av meget stor betydning for at barnevernet skal kunne løse sine oppgaver på best mulig måte, og på et så tidlig tidspunkt som mulig. Det er av uvurderlig betydning hvis flere barn får muligheten til å få hjelp på et forebyggende stadium, og dette ville også være det som er i tråd med barnevernlovens formål; ”å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid”, jf. bvl. § 1-1.

6 Litteraturliste

6.1 Lover og konvensjoner

- Almindelig borgerlig straffelov 22.mai 1902 nr. 10.
- Lov om vergemål for umyndige 22.april 1927 nr. 3.
- Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker 10. februar 1967.
- Lov om barn og foreldre 8.april 1981 nr.7.
- Lov om barneverntjenester 17. juli 1992 nr. 100.
- Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) 21. mai 1999 nr. 30.
- Lov om helsepersonell m.v. 2.juli 1999 nr. 64.
- Konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, vedtatt av Europarådet i Roma, 4. november 1950. (Den europeiske menneskerettighetskonvensjon – EMK)
- FNs konvensjon om barnets rettigheter, 20.november 1989.

6.2 Forskrifter

- Forvaltningslovforskriften: Forskrift 15. desember 2006 nr. 1456.

6.3 Utredninger/uttalelser

- Ot.prp. nr. 44 (1991-1992) (Barnevernloven)
- Ot.prp. nr. 13 (1998-1999) (Helsepersonelloven)
- Ot.prp. nr.3 (1976-1977) (Forvaltningsloven)
- Rundskriv I-6-97, *Veiledende rundskriv om adgangen til å formidle opplysninger som i utgangspunktet er taushetsbelagte etter samtykke fra den som har krav på taushet.*

- Rundskriv Q-24, mars 2005, *Barnevernet og taushetsplikten, opplysningsretten og opplysningsplikten*.

6.4 Rettspraksis

- Rt. 1994 s. 506.

- Rt. 1989 s. 1363.

- Rt. 2005 s. 1677.

6.5 Litteratur/artikler

- Andenæs Kristian, Olav Molden m.fl., *Sosialrett*, 6.utgave Oslo 2003.

- Bendiksen Lena R. L., *Fratakelse av foreldreansvar og adopsjon som barnevernstiltak*, Tromsø 2007.

- Eckhoff Torstein, *Rettskildelære*, 5.utgave Oslo 2001.

- Eckhoff Torstein og Eivind Smith, *Forvaltningsrett*, 8.utgave Oslo 2006.

- Figenschow Wenche, Erik Ringberg, Merethe Ekanger, *Barnevern – medier og juss*, Tromsø 2005.

- Haugli Trude, *Samværsrett i barnevernssaker*, 2.utgave Oslo 2000.

- Kjønstad Asbjørn, *Taushetsplikt om barn*, Oslo 2001.

- Lindboe Knut, *Barnevernloven*, 5.utg. Oslo 2006.

- Nygaard Nils, *Rettsgrunnlag og standpunkt*, 2.utgave Bergen 2004.

- Ofstad Kari og Randi Skar, *Barnevernloven med kommentarer*, 4.utgave Oslo 2004.

- Oma Arild, *Teieplikt og samarbeid innanfor velferdstenestene*, Bergen 1998.

- Sandberg Kirsten, *Tilbakeføring av barn etter omsorgsovertakelse*, 1.utgave Oslo 2003.

- Andersen Njål Wang, Tidsskriftet for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål (FAB) – 2008 nr.1 - *Melde- og opplysningsplikt overfor barneverntjenesten.*
- Lindboe Knut, Tidsskriftet for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål (FAB), 2003 - *Hensynet til barnets beste i barnevernssaker.*
- Stang Elisabeth Gording, *Taushetsplikt eller talerett*, tidsskriftet Norges Barnevern nr. 2, 2004.

6.6 Kilder fra internett

- Redd barnas nettsider: http://www.reddbarna.no/default.asp?V_ITEM_ID=343.
- Statistisk sentralbyrå nettsider: www.ssb.no
- FN's konvensjon om barnets rettigheter, engelsk versjon:
<http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm>
- Vær varsom-plakaten: <http://presse.no/>
- Medieundersøkelse: Sentio AS; *Rapport fra en undersøkelse gjennomført for statens barnevern og familievern:*
http://www.bufetat.no/kommstrat/filestore/Kommstrat_hndbok/Underskelser/Medieanalysen.pdf
- PFU- sak nr.194/02: <http://www.pfu.no/case.php?id=1307>
- **Diverse publiserte artikler om barnevernet i nettaviser/debattforum:**
<http://forum.r-b-v.net/viewtopic.php?p=7702&sid=b23f8246afa7632cd891ba340abfdd72>.
(Lesedato 04.04.08)
- <http://kristinbrataas.ning.com/forum/topic/show?id=1998500%3ATopic%3A742>. (Lesedato 04.04.08)

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2002/09/27/349885.html> (Publisert på Dagbladet.no
27.09.02, lesedato 04.04.08)

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2003/10/01/379830.html>. (Publisert på dagbladet.no
01.10.2003, lesedato 08.04.08)

<http://forum.r-b-v.net/viewtopic.php?p=7702&sid=b23f8246afa7632cd891ba340abfdd72>.
(Lesedato 04.04.08)

<http://kristinbrataas.ning.com/forum/topic/show?id=1998500%3ATopic%3A742>. (Lesedato
04.04.08)

http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/nrk_hordaland/3572494.html (Lesedato 05.04.08)

<http://www.dagbladet.no/nyheter/2005/01/23/421132.html>. (Publisert på dagbladet.no
23.01.2005, lesedato 04.04.08)